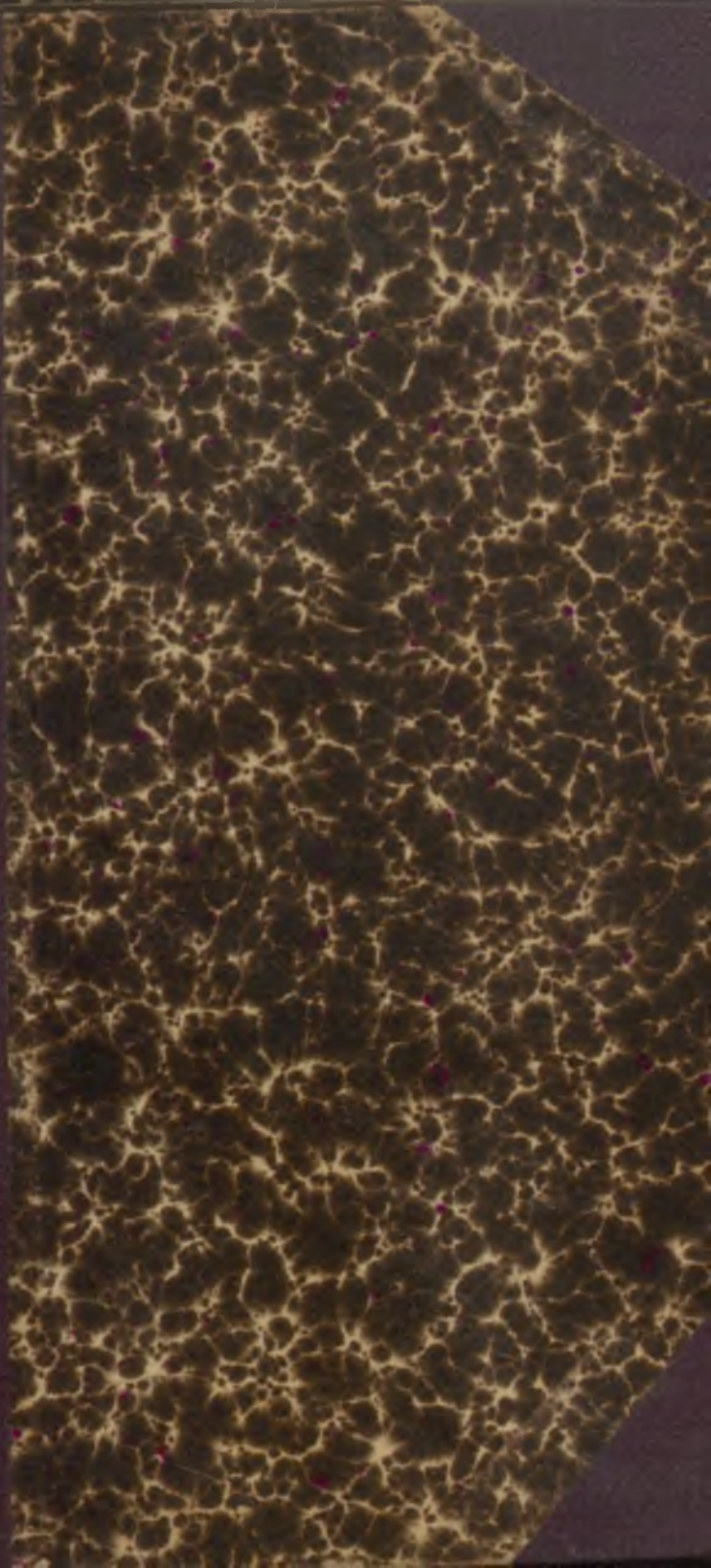

Catal. O.

4190

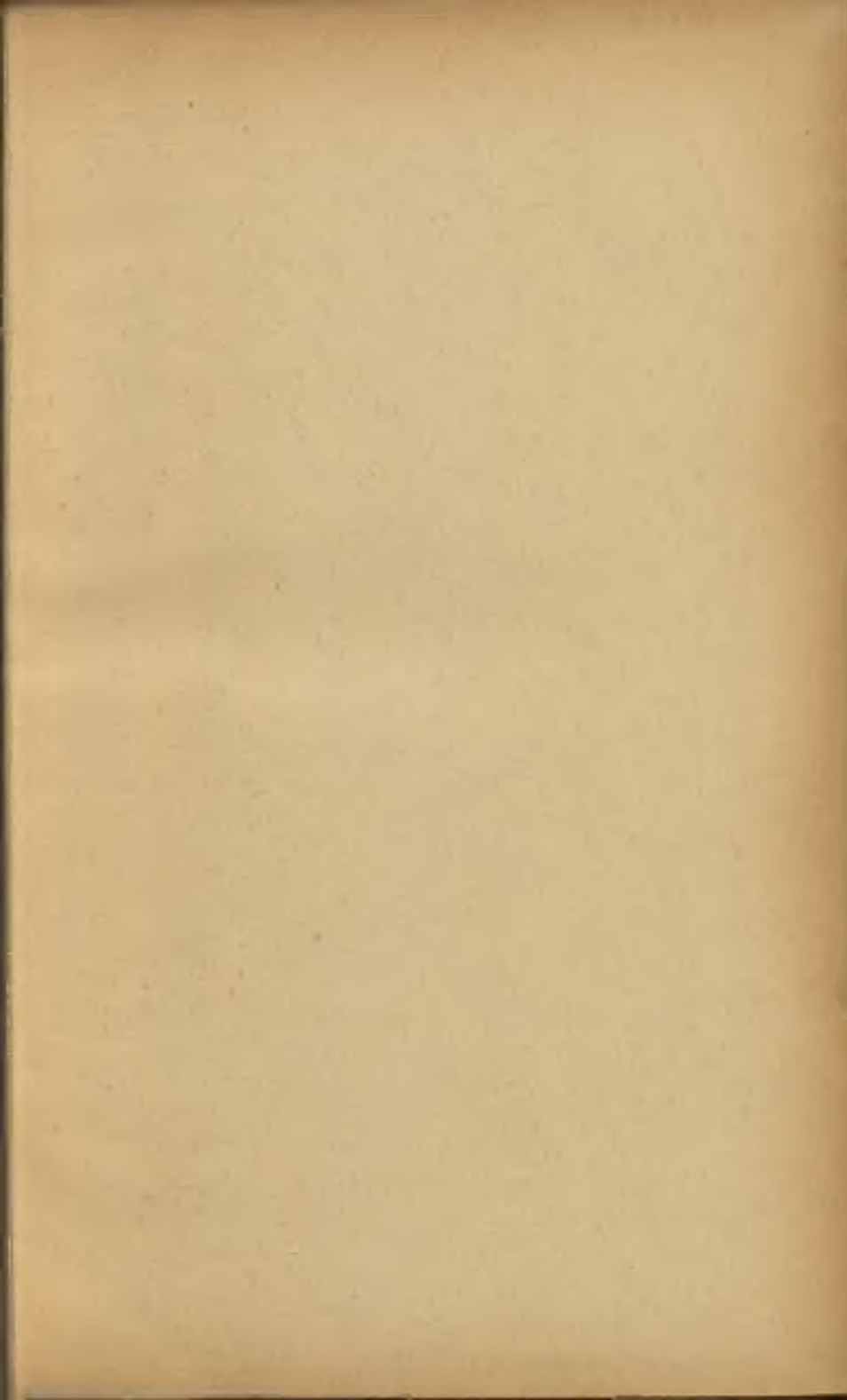
8

Manus. O.

4190.

8.

100
3

Gazd. 0.

4190. 8.

TELEK OLCSÓ KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI: BUDAY BARNA

KIADJA AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

IV. ÉVFOLYAM

7. FÜZET

BAROMFIÓLAK ÉS BAROMFITENYÉSZTÉSI ESZKÖZÖK

ÍRTA:

WINKLER JÁNOS

70 ábrával

Ara 50 fillér

BUDAPEST

"PATRIA" KÖZALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1912

KÖZTELEK OLCSÓ KÖNYVTÁRA

A MEZŐGAZDASÁGI ISMERETEKET
NÉPSZERŰSÍTŐ FÜZETES VÁLLALAT

Megjelenik havonta egyszer.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. sz.
("Pátria" r.-t.)

Előfizetési ára egy évre 5 kor.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Köztelek-utca 8. sz.
(Köztelek)

Egyszerű füzet ára 50 fillér, kettős füzet ára 1 korona.

A „Köztelek Olcsó Könyvtára”-ban havonként egy, esetleg két füzet fog megjelenni, minden füzet egy önálló szakművet alkot. A kiadványok felölelik a földművelés, a növénytermesztés, az állattenyésztés, az értékesítés és a kisegítő gazdasági ismeretek összes fontosabb kérdéseit. Minden művet az Országos Magyar Gazdasági Egyesület könyvkiadó-vállalata által felkért kiváló szakférfiak írnak meg. A „Köztelek Olcsó Könyvtára” főmunkatársai a „Köztelek” lap rovatvezetői. A kiadandó művek felölelik a modern ismereteket, mégis olyan előadási modorban, melyet az egyszerű kisgazdák is tökéletesen megérthetnek.

A „Köztelek Olcsó Könyvtára”-ban megjelenő összes kiadványokra előfizetést nyitunk.

Előfizetési díj egy évre (1—12. számú füzetre) 5 korona.

Előfizetési díj az egész öt évre --- --- --- 25 korona.

Az előfizetők évente 12 füzetet kapnak díjmentes postai szállítással. Öt év múlva az előfizető nélkülözhetetlen gazdasági könyvtárhoz jut, mely középbirtokosok, bérlők, kisgazdák, gazdatisztek és gazdasági tanítók céljának teljesen megfelel.

“Pátria” r.-t. gazdasági szakkönyvkereskedése
Budapest, IX. ker., Üllői-út 25. szám. (Köztelek.)

BAROMFIÓLAK ÉS BAROMFITENYÉSZTÉSI ESZKÖZÖK

ÍRTA:

WINKLER JÁNOS

A BAROMFITENYÉSZTŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
TITKÁRA

KIADJA

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
KÖNYVKIADÓVÁLLALATA

70 ÁBRÁVAL

BUDAPEST

“PÁTRIA” IRODALMI VÁLLALAT ÉS NYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

1912

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Előszó.

Ha a baromfitenyésztő gazdák beszélgetnek egymással a házi szárnyasokról, elsősorban azt vitatják, melyiknek a fajtája jobb, ha pedig kezdeni akar valaki vagyis ha tenyészetet akar magának berendezni, akkor is előbb a fajták egész tömkelegén rágja magát keresztül, míg végre a legjobb esetben a köztenyésztés irányítására elfogadott valamely fajtában állapodik meg. Fontos a fajta helyes megállapítása és választása, de sokkal fontosabb a jó ól és a helyes berendezkedés, mert a jó ólban tenyészthetnek bármilyen fajtát, de rossz ólban semilyet sem. Még a legigénytelenebb és leggondozatlanabb parlagi baromfi is inkább a fán tölti az éjszakát, semhogy féregtől lakott hálólhelyre bemenjen. Könnyen érthető, hogy ilyen körülmények között a baromfi, tojás- és hústermelése a lehető legalacsonyabb fokon áll, mert a szabadban élő tyúknak soha sincsen nyugta, elvadul, rejtett helyekre tojja csekély számú tojását, tenyészkiválasztást nem lehet űzni, mert törzsek összeállításáról ily viszonyok között szó sem lehet s így azután javításról, tömegesebb termelésről nem lehet beszélni. Sőt ellenkezőleg ilyen állományban dúsan arat a baromfivész.

Falvainkon, tanyáinkon pedig túlnyomólag ilyen vagy éppen csak kevésbé jobb viszonyok uralkodnak. Ezért ez az igénytelen kis füzet elsősorban a gazdáknak íródott, hogy lássák az irányelveket, a melyek a baromfitenyészet berendezésénél követendők. Bízvást elfogadhatja és követheti minden gazda, mert az itt leírottak nem légből kapott, az íróasztalnál kigondolt dolgok, hanem a való életből

ellessett jó tanácsok, a melyek a belföldön és külföldön egyaránt beváltak.

Újabban a telepalapítások iránt is mind élénkebb érdeklődés kezd mutatkozni s számtalan kérdés merül fel kezdetben, a melyekre az érdeklődő csak hosszas utánjárás mellett találja meg a választ. Igyekeztünk a rendelkezésre álló helyhez képest a telepberendezés szükségleteire is, egyszersmind nehézségeire is reámutatni. Ne gondolja azonban a szíves olvasó, hogy a tárgy ezekkel a sorokkal ki van merítve. Itt csak az alapeszmék vannak letéve, a melyek a dolog lényegében irányt szabnak ugyan, de minden egyes esetben másként és másként valósulnak meg a gyakorlatban.

Általános tömegtermelésről csak akkor lehet majd nálunk is beszélni, ha a gazdák rájöttek a jó baromfiól és a helyes berendezés fontosságára! A betegségeket, a járványokat is csak akkor tudjuk legyőzni vagy ártalmatlanná tenni, ha egészséges óljaink vannak. Kíváncs voltna tehát ha ez a kis füzet minden gazda asztalán helyet foglalna s még kíváncsabb volna, ha a benne foglaltak megszívlelésre találnának.

Budapest, 1912. október hó.

A szerző.

Baromfiólakról általában.

1. A szükséges helyiségek és azok fekvése.

Ha a gazda összehasonlítja, hogy mennyit jövedelmez a szarvasmarhatenyésztés ma és mennyit jövedelmezett azelőtt, be kell látnia, hogy a mai tenyésztési eljárások sokkal jobbak a régieknél. Ezek között az eljárások között helyet foglal az istállózás is. Hiába tartaná a legjobb fajtájú marhát, hiába etetné a legtápdúsabb erőtakarmányt, ha istállója bűzös, piszkos és nem nyújt védelmet az állatnak az idő viszontagságai ellen, nem fog hasznot látni fáradásai után. Így van ez más háziállattal is és így van a baromfival is. A jó ól, fele takarmány! A mi viszonyaink között nagyon nagy fontosságot kell tulajdonítani az ólnak, mert gyakran váltakozik a legzordabb idő a legnagyobb forrósággal s nemcsak az átmenettől, hanem a hidegtől és a forróságtól is kell állatainkat óvnunk. ha azt akarjuk, hogy tartásukkal számításainkat megtaláljuk. Már pedig a baromfi olyan háziállat, amely a lehető legjobban fizet, mert élelmiszert termel és ez könnyen értékesíthető közvetítő kereskedelem nélkül is, tehát kétszeres hasznot tud biztosítani. A járványos betegségek minden állatfajnál okoznak nagy károkat, a baromfinál meg egyenesen oly pusztításokat visznek véghez, hogy szinte kiírtják egyes vidékeken a baromfit. És ennek oka főként abban rejlik, hogy vagy egyáltalán nincsenek a gazda udvarán baromfiólak, vagy ha vannak, ezek olyan gyatrák — főleg kisgazdáink háza mellett, — hogy a baromfi éjszakára be

sem mer menni, hanem inkább a fán hál meg. A rossz ólban elszaporodnak az élősdiek, a különböző telvek és poloskák vagy paklincsok, amelyek annyira gyötrik a szegény állatokat, hogy nem tudnak fejlődni, elcsenevészednek, gyengék maradnak és fogékonyakká lesznek mindenféle nyavalya iránt, amely azután rövidesen végez velük. Bő téli tojástermelésről és csibenevelésről ilyen körülmények között természetesen szó sem lehet. Megfelelő ól és kifutó berendezéssel a baromfiak egészségi állapotát és ennek következményeképp termelőképességét jelentékenyen előmozdíthatjuk, amennyiben ezek segítségével kényelmes és természetszerű környezetet tudunk részükre teremteni.

A baromfinak mindenekelőtt szüksége van háló helyiségre. Ha a fán kell meghálnia, lehet ugyan edzett, de termelése nem fog sokkal magasabb fokon állani, mint a vadtyuké. Szüksége van azután minél tágabb kifutóra vagy legelőre, amelyen kedvére mozoghasson és keresgélhessen eleséget. Ezek jobb, rosszabb formában a legtöbb helyen meg is vannak, de ha eső esik és szél fúj, akkor nem tud a baromfi hová lenni. Ilyenkor valahol az udvar egy sarkában meghuzódnak a szegény tyukocskák és szidják a gazdájukat, miért nem csinált nekik valamilyen védett kaparóhelyet, ahol a kiszórt polyvában és szénamurvában elkapargálhatnak. Tehát az ól mellé kaparóhelyiséget is kell alkalmaznunk. Míg az előbbinek teljesen zártnak és viszonylagosan olyan szűknek kell lennie, hogy télen a baromfiak saját testükkel fel is melegíthessék, addig az utóbbinak csak az eső és szél ellen kell védelmet nyújtania. Az ólaknak azután berendezéssel is kell bírniok.

A tyúkok és pulykák ülőrudakon hálnak, míg a vizi-szárnyasok a földön ülve töltik az éjszakát s csak puha alomra van szükségük. Kellenek továbbá tojófészkek, csapófészkek, trágyafelfogódeszkák stb. A tyúkok, pulykák és gyöngytyúkok körülbelül egyforma igényeket támasztanak

az ól iránt, csak különböző nagyságú, illetőleg terjedelmű ólakat kívánnak, valamint a ludak és kacsák igényei is egyformák. A víziszárnyasok nem kaparnak s így kaparóhelyre nincs szükségük, mindazonáltal jó, ha a hálóhelyiségtől elkülönített helyet tartunk fel számukra, ahol rossz idő esetén meghúzhatják magukat. A víziszárnyasoknak vízi kifutóra okvetlenül szükségük van, ezért olyan helyre építsük óljukat, ahonnan könnyen lejuthatnak a vízre, ha pedig természetes víz nincsen, építsünk cementből kellő lefolyással bíró vízmedenczét, különben nem igen számíthatunk sikerre. Ha tehát az egyes baromfifajok különböző igényeket támasztanak is, egyben mégis megegyeznek s ez az, hogy az ólak lakhatók legyenek, vagyis védett helyen kell lenniök, száraz talajjal kell birniok, szellőseknek kell lenniök, úgy hogy a napsugarak és a levegő átjárhassák.

A baromfinak, hogy vígan tenyészhessen, főként védelemre van szüksége az időviszontagságok ellen, ezért úgy kisebb, mint nagyobb tenyészet berendezésénél mindig vegyük ezeket is figyelembe, akár be akarjuk illeszteni a baromfitenyésztést a gazdasági üzembe, akár nem. Ha baromfiólakat akarunk építeni, akkor ne válasszunk ki valamely terület legmagasabb pontját erre a célra, mert ez a széljárásnak nagyon ki van téve, hanem válasszunk a déli vagy legalább a keleti lejtőt, hogy a baromfiak az északi és nyugati szelek ellen védve legyenek. Sík területen is, hacsak lehetséges, a gazdasági épületekkel vagy lakóházakkal védjük a leggyakoribb széljárások ellen és gondoskodjunk fákról, meg bokrokról hasonló célból. Kiválóan alkalmas e célra gyümölcsösök létesítése, mert egyfelől jobb a talajkihasználás, másfelől a baromfiak a fákon élőködő rovarokat elpusztítják s így kettős hasznot hajtanak. Mocsaras völgyterület nem alkalmas baromfitenyésztésre még víziszárnyasnak sem, hacsak nincsenek száraz területek is benne, ahol telepjük a szükséges helyiségekkel elhelyez-

hető. Nem kedvező az olyan völgykatlan sem, amely délnek el van zárva, míg ha délnek nyílt és a többi oldalon van elzárva, az egyike a legkedvezőbb helyeknek. Nehéz, kötött talaj nem igen felel meg a baromfinak, míg átereszthető homoktalajon legjobban tenyésznek. Bizonyos, hogy gazdaságban nem lehet fentieket mindig betartani, de ennek keretében az az előnye van a baromfinak, hogy nagy terület állván rendelkezésére, ott tartózkodik, ahol éppen a legkellemesebb neki, ellenben ha valaki telep-, vagy tenyészetberendezési tervekkel foglalkozik, annak ezekkel a körülményekkel is kell számolnia.

2. A baromfiudvar a gazdasági üzemben.

A baromfitermékek legtöbbször a gazda szolgáltatója és pedig túlnyomó mértékben a kisközgazda, mert az ő viszonyai jóformán a legalkalmasabbak a különböző fajtájú baromfiak tartására. De viszont éppen a kisközgazda szenved a legtöbb kárt a tenyésztés elhanyagolása és a helytelen berendezkedés miatt. Hacsak önálló baromfitelepet nem óhajt létesíteni, a gazdaudvar a legolcsóbban és a legkönnyebben rendezhető be a baromfi tenyésztésére, mert a gazdasági üzemhez szükséges épületek megvannak és ezek csak bizonyos átalakításra szorulnak, hogy a gazdaság terjedelméhez mért baromfiállományt szintén befogadhassák. A tartott állomány nagyságára a feletetés céljából rendelkezésre álló hulladékok mennyisége is számottevő tényező, mert ettől függ, a termelés olcsósága.

A gazdaudvaron nem kell külön kifutó, mert az udvar és a szomszédos kertek, mezők, rétek tág teret nyújtanak a baromfinak mozgásra és élelemkeresésre. Korlátozni is csak akkor kell őket, ha nem akarjuk, hogy a szomszéd birtokára vagy a saját kertünkbe tévedjenek. Ha arról van szó, hogy a saját virág- vagy főzelékkertünket akarjuk a baromfitól megvédeni, akkor célszerűbb a korlátlan kifutót meghagyni és csak a kisebb területű kertet körül-

keríteni, úgy hogy ide a baromfi be ne hatolhasson. Ellenben ha a szomszédoktól is óvni kell állományunkat, akkor jó lesz az udvart körülkeríteni. Ha a gazda nagyobb-arányú baromfitermelést akar űzni, akkor az udvarát is telepszerűen kell berendezni és az egyes fajtákat vagy törzseket külön tartani, amely célból udvarát megfelelő, körülkerített részekre kell felosztania. A körülkerítésre legjobb a sodronyfonat.

Rossz időben a baromfi rendszerint a többi állatok istállóiban, fészereken és szérükön, pajtákban tartózkodik, mert ezek a helyiségek többnyire bőven rendelkezésre állanak. Ezt az állapotot azonban sem a baromfi, sem az egyéb állatállomány szempontjából nem lehet helyeselni, mert a baromfi ürüléke és elhullajtott tollai a takarmányba kerülnek, amelyet az állatok azután nem szívesen fogyaszt-

nak, másrészt a szarvasmarhák gyakran eltapossák nemcsak a csibéket, hanem a nagyobb baromfit is. De kárt okoz az is, hogy a tojóbaromfi hozzászokik tojásait a széna-, szalmarakásokba, különösen rejtett helyeken letojni, ahol ezek azután tönkremennek. Ezért nagyon célszerű a gazdaudvaron is kaparóhelyet létesíteni közel a baromfi-

lhoz, annyiival is inkább, mert annak létesítése jóformán semmibe sem kerül. Összeróható, használt deszkákból, léczekből, a talaját pedig beszórjuk homokkal, szecskával, tőzegporral, ide szórjuk a szénamurvát, továbbá egy kis polyvát és ide szoktatjuk a baromfit azzal, hogy gyakran szórunk nekik ide eleséget, hogy tudják, miszerint itt mindig van valami kapargálni való. Ez a kaparóhely nem egyéb, mint egy nyílt fészék, amely az eső és a szél ellen védelmet nyújt.

Ha a gazda nagyobb arányokban akarja a baromfit tartani, akkor az udvart különbözőképpen el kell kerítenie, amire legjobb a drótháló. Éjjeli hálómelyre azonban minden körülmények között szükség van, mert ha a baromfiaknak az éjszakát is szabad ég alatt kell tölteniök

akkor említésre érdemes termelésről vagy jövedelemről szó sem lehet. A baromfiak ilyen körülmények között elvadulnak, mert folytonos rettegésben élnek a ragadozóktól, az éjjeli hűvös időjárás sok mindenféle betegségnek lehet az okozója és a sok bujkálás folytán nagyon hozzászoknak a félretojáshoz, úgy hogy a tojásokat nem is lehet azután megtalálni. A legkezdetlegesebb állapot az, hogyha a marha-állomány istállójában elkülönítenek egy csekély helyet a baromfi számára. Ennek látszólagos előnye az, hogy baromfiak meleg ólhoz jutnak s a tyúkok télen is tojnak. Első és fő követelmény ilyenkor, hogy a baromfiak hálólhelye jól el legyen különítve az istálló többi részétől, hogy a nagy állatok ne legyenek bepiszkolva a baromfiaktól. De nem elegendő, ha ez az elkülönítés csak léczek vagy dróthálók segítségével történik, mert a baromfiakon élősködő különféle tetvek átmásznak a nagy állatokra is és ezeknél kellemetlen érzést, viszketegséget, sőt bőrbetegségeket is okoznak. Viszont a nagy állatok istállóinak a bűze nem jó hatással van a baromfira, ezért legjobb ha az ilyen baromfiól szilárd fallal van elválasztva és a baromfiakra eső rész külön legyen szellőztethető. Ilyenformán építhetjük az ólat be az istállóba vagy melléje, esetleg föléje is, utóbbi eset azonban csak akkor lesz alkalmas, ha könnyebb tyúkfajtát tartunk, mert a nehezebb fajtájú tyúkok nem szeretnek magas létrára felmászni. Ilyen magas baromfiólakat leginkább sertésólak fölé szoktak építeni, mert ezek alacsonyabbak, mint a marha- vagy lóistálló. Itt azonban újból felemlítjük, hogy a sertések bűze nem kellemes a tyúkokra és így a két ólat erős mennyezettel jól el kell választani.

Ahol a nagy állatok istállója nem alkalmas erre a célra ott a pajtákban vagy a félszerekben különítenek el a baromfiól számára alkalmas helyet. Ebben az esetben különösen arra kell vigyázni, hogy az a hely szellős, világos és télen is meleg legyen. Igen gyakran látni faluhelyen, hogy a paj-

tának a legsötétebb sarkában adnak egy kis elkülönített hálólhelyet a baromfinak, amelyen a szél úgy fújhat keresztül, mintha csak szabadon járna és a csapadék is akadály nélkül csepeghet az alvó baromfi fejére és hátára. Ha azután meggondoljuk, hogy ebből a sötét, nedves sarokból az ürüléket sohasem hordják ki, megérthetjük, hogy ezek a helyiségek melegágyai a legveszedelmesebb járványoknak és ezek az okozói tulajdonképpen, hogy néha egész falvak baromfiállománya elpusztul az utolsó lábíg Költségkimélés céljából nagyon helyes, ha meglevő épületeket használunk fel arra, hogy baromfiállományunknak kellemes és egészséges hálólhelyet készítsünk, csak arra kell figyelnünk, hogy az építkezésnél és a berendezéskésznél ugyanazokat az elveket tartsuk szemelőtt, amelyeket önálló ólak építésénél alkalmazunk.

3. Önálló épületek.

Ha célszerű is sok esetben a már meglevő épületeket felhasználni, vagy átalakítani baromfiólaknak, mégis legtöbbször önálló ólak létesítése lesz a legalkalmasabb. Mint már említettük, hálólhelyre, kaparólhelyiségre és kifutóra van szükség és pedig, ha több fajtát tartunk, minden fajtának külön-külön van ezekre szüksége. De szükség van ezekre többesszámban akkor is, ha egy fajtából nagyon sok baromfit tartunk, mert akkor ezeket bizonyos nagyságú törzsekre kell felosztanunk, mivel túlsok baromfit nem lehet együtt tartani. Így általában azt tartják, hogy egy fél kat. hold területre ötven középnehéz tyukot lehet számítani. Középnehézűeknek véve az orpington, plimuttot, langánt, wyandottot, rod-izlandit stb. Nehéz fajtákból, mint amilyen a kokin és a bráhma kevesebbet, a könnyű fajtákból, amelyekhez a magyar parlagi, a kopasznyakú, az olasz, a spanyol stb. tyukok tartoznak, többet lehet tartani.

Nem célszerű a tyukokat, a pulykákat, ludakat, kacsákat

napközben egy udvarba összeereszteni, mert mind e tájakat különböző módon kell etetni és az együttes tartás mellett vagy az egyik, vagy a másik, a rövidebbet húzza. Így pl. a kacsák sokkal falánkabban esznek, mint bármely más baromfi és elkapkodják a libák és tyukok elől a legjobb falatokat. A pulykák és a gyöngytyukok veszekedő természetüknél fogva zaklatják a baromfiudvar többi lakóit, de meg a kakasok is a legjobb erejüket haszontalan viadalokban pazarolják el. Este azután valóságos háborúság folyik az ólakban a legmagasabb ülőrudakért. Ha a ludak és a kacsák a tyukokkal egy ólban hálnak, akkor kénytelenek lévén az ülőrudak alatt elhelyezkedni, a tyúkok ürülékét a fejükre és a hátukra kapják, ami egyéb kellemetlenségek mellett legtöbbször szembajokat szokott okozni. Ez ellen lehet ugyan védekezni, ha az ülőrudak alá deszkákat alkalmazunk, az ürülék felfogására, de ezek nem védik meg a tyúkokat a víziszárnyasok ürülékének rendkívül átható és maró kigőzölgésétől.

Mindezekből azt láthatjuk, hogy minden baromfifajnak szüksége van külön ólra. A legtöbb helyen főként német mintára, tér- és épületanyag megtakarítás céljából, úgy oldják meg a kérdést, hogy két-három emeletű baromfiólakat építenek, a melyekbe legalul a víziszárnyasokat, felettük a tyúkokat, pulykákat, gyöngytyukokat, ezek felett pedig a galambokat helyezik el. Ha az állomány nem nagy és az egyes ólrészletek elkülönítése tökéletes, akkor ezt nem lehet éppen rossz megoldásnak nevezni. Fődolog hogy a padlók oly szilárdan legyenek megszerkesztve, hogy a kigőzölgések ezeken át ne hatolhassanak és az egész épület könnyen tisztán tartható és fertőtleníthető legyen, különben az egész határban szerteszét kóborló galambok behurczolják baromfiállományunkba a legveszedelmesebb fertőző betegségeket. Megjegyezzük még, hogy az egyes emeleteknek, legalább két méter magasságuknak kell lenniök, hogy egy ember tisztogatás cél-

jából könnyen beférhessen s hogy az alvó baromfi elegendő levegőt kaphasson. Természetesen ez nagyon kezdetleges elhelyezkedés, a melytől nagyobb állománynál okvetlenül el kell tekinteni.

Úgy a víziszárnyasok, mint a tyukok részére építsünk földszintes ólakat, míg a galambok számára ezek padlászélységeit bátran berendezhetjük. Az ól nagyságára vonatkozólag különbözőek a vélemények. Sokan az tartják, hogy nem szükséges a tyukoknak kaparóhelyiséget készíteni, hanem teljesen elegendő az ólat olyan nagyra tervezni, hogy télen, meg rossz idő esetén itt meghúzhassák magukat benne. Ez azonban csak látszólag helyes vélemény. Az ól e célra csak akkor alkalmas, ha elegendőképpen nagy és szellős, ha az ülőrudak alatt deszkatető van felállítva az ürülék felfogására, mert különben a baromfi egész nap a saját ürülékében kapargál, a mit egészségügyi szempontból nem lehet éppen kívánatosnak mondani. De a fő hátránya ennek a berendezkedésnek télen nyilatkozik meg, mert az ilyen nagy ólat a tyúkok nem tudják testmelegükkel felmelegíteni, úgy hogy vagy összeköttetésbe kell hozni az ólat valamilyen más istállóval, hogy a nagyobb állatok melege átjuthasson, vagy pedig mesterségesen kell fűteni. Ez azonban nagy hátrány, mert a tyúkok elpuhulnak s mihelyt a meleg ólból a hideg téli levegőre kijutnak, rögtön meghűlnek és lefagy a tarajuk, aminek következménye, hogy termelőképességben és fejlődésben hátramaradnak. Az egyedüli helyes eljárás a tyúkoknak olyan nem fűthető, de jól elzárható ólat építeni, amelyben szorosan egymás mellett ülve saját testmelegük teszi kellemessé nekik a benntartózkodást. A kaparóhelyiség ellenben szellősen lehet építve, déli oldala legyen nyílt, mert főfeladata napközben védelmet nyújtani az eső, hó és erős szelek ellen. Tehát az ólat és kaparóhelyiséget egymás mellé kell építeni és fallal kell egymástól elválasztani.

Az elhelyezésnél még arra kell figyelemmel lennünk, hogy az ól ne kerüljön olyan mélyfekvésű helyre, a hová az altalajvíz összegyűlemlik, avagy az eső és olvadó hóvíz összefolyik; ha erre nézve veszedelem fennforog, készítsünk alkalmas levezető csatornákat. Legjobb természetesen, ha az ól kissé emelkedettebb helyre kerül s a déli nap felé építjük a fronttal; ha természetes emelkedésünk nincs, célszerű lesz a talajt kissé feltölteni.

Lényeges dolog az ól magassága, a melynek minden baromfinál legalább két métert kell kitenni, egyrészt azért hogy az állatoknak elegendő levegő álljon rendelkezésre, másrészt, hogy a helyiség túl ne melegedjék, a mi akkor áll elő, ha nagyon alacsony az épület, viszont ha meg túl magas, nem tudnak a baromfiak benne ősszel meg télen felmelegedni. Fontos a magasság a tisztántartás szempontjából is, hogy t. i. egy ember kényelmesen bemehessen és kényelmesen dolgozhasson. Szoktak olyan ólakat is építeni, a melyek a frontnál, a hol a bejáró van, magasabbak és hátra felé lejtenek. Ezeknek a magassága elől az ajtónál, okvetlenül 2 m. kell hogy legyen, míg a hátulsó fal esetleg 1'50—1'60 m. magas is lehet.

Az ól terület igen fontos tényező a baromfi életében, mert túlszufolt ólban sohasem számíthatunk olyan termelő-képességre, hogy e mellett megtaláljuk számításainkat, viszont a hely kellő kihasználása és az ól könnyű felmelegedése télvíz idején szükségessé teszik, hogy a helylyel ne pazaroljunk. Az ólterület lényegében a fajta szerint változik. Az emdeni ludnak nagyobb ól kell, mint a hazai parlagi ludnak. Általában azt lehet mondani, hogy bízvást számíthatunk 1 négyzetméterre 10 drb középnagy tyukot (pl. parlagi fajta keresztezve orpingtonnal, plimuttal, angsannal stb.) 6—7 kacsát 4—5 ludat vagy pulykát. Ez a terület éjjeli nyugvóhelyül elegendő, a kaparóhelynek azonban legalább is 2—3-szor akkorának kell lennie, úgy hogy egy középnagy tyukra 0'3—0'4, egy kacsára 0'4—0'6,

egy lúdra vagy pulykára 06—08 négyszögméter terület essen beleszámítva ólat és kaparóhelyet. Természetesen ha nagyobb állományra építünk, nem szükséges ezeket a méreteket szorosan betartani, mert a nagyobb terjedelmű ól lényegesen megkönnyíti feladatunkat az által hogy bővebb belső világossággal bír s így elegendő levegőt juttat nagyobb állománynak is. Körülbelül következő arány lesz betartandó: 25—30 drb tyukra három négyszögméter ól és 6—10 négyszögméter kaparóhely, 50—60 tyukra 5 négyszögméter ól és 10—15 négyszögméter kaparóhely.

4. Anyag és építési mód.

Az ól feladata, hogy a baromfiakat úgy a hideg, mint a forróság ellen megvédje, a huzattól valamint a nedveségtől óvja és menedéket nyújtson nekik a ragadozók ellen. Ehhez képest kell az épületanyagot megválasztani. Általában fát, téglát vagy terméskövet használnak baromfiól építésre, de alkalmazhatunk más anyagot is, pl. vályog, gyp, tőzeg, föld stb. Hogy melyiket válasszuk, erre nézve irányadó lesz a célszerűségeen kívül az olcsóság is. Tömör kő- vagy téglaeépületek tartósabbak ugyan, de drágábbak, mint a faólak. Féltéglaszélességű fal, de még egésztéglaszélességű is télen nagyon hideg és nyáron nagyon meleg, mindazonáltal építhetünk ilyen falakat, csak hogy ez esetben belül még egy deszkafalat is kell alkalmaznunk s a kettő között légürt kell hagynunk, mert a fa és a levegő rossz hővezető s így védelmet nyújtanak a hőváltozások ellen. Szokták az ilyen $\frac{1}{2}$ —1 téglavastagságú falakat még azzal védeni, hogy télen trágyával vagy földdel körül rakják, vagy pedig az egész ólat $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ m. mélyre lesüllyesztiik a föld alá. Ez utóbbit azonban csak akkor lehet megtenni, ha az altalajvíz nem magas állású. Egyébként csak $1\frac{1}{2}$ téglaszélességű falak nyújtanak teljes védelmet, csak hogy ez meglehetősen drága építkezés s csak ott ajánlható, ahol

erre nem fektetnek súlyt. Használak még kőörmelékeket is ólépítési czélokra, de ennek az a hátránya, hogy sok nedvességet szív magába az ilyen fal s ezt azután a belső felületen kiizzadja, a mi ellen egyébként úgy védekezhetünk, hogy féltéglaszélességű téglafalat építünk belülről ólfalnak. Elég jó építkezési anyag a vályogtégla, különösen ha nem kell messziről befuvarozni. Megjegyzendő, hogy a kőfalakat belülről cementtel ki kell vakolni s jól lesimítani, mert ha üregek és repedések maradnak fenn, lakóhelyet adunk a férgeknek s ezzel elveszítjük a kőépületeknek azt az előnyét, hogy féregmentesek.

Ott, ahol különös tekintettel kell lenni az olcsóságra fából fogjuk a baromfiólat felépíteni. Egyszerű fal azonban semmiesetre sem elegendő hanem okvetlenül dupla falat kell alkalmaznunk. Általában $2\frac{1}{2}$ cm.-es gyalult deszkákat használunk erre a célra, a melyeket a külső falon czélszerű lesz kátránypapírral bevonni. A tartósság növelése czéljából egalább kétévenként újból be kell kenni a papírt kátránnyal. A belső falat karbolineummal kenjük be, hogy a nedvesség okozta korhadás ellen megvédjük. A két fal közötti űrt valami rossz hővezető anyaggal kitöltjük. Legjobb e célra hamú, avagy apró szénsalak, esetleg tőzegpor, ellenben fűreszpor, fagyapot, szecska nem ajánlatos, mert ezekben kitünően tenyésznek a férgek.

Gyakori dolog, hogy magában az ólban is kelljenek válaszfalak. Ezeket legczélszerűbb a földtől egy méternyire deszkából készíteni, azontúl pedig drótfonatból. Alant alkalmazni drótfonatot nem jó, mert a kakasok a lyukakon át csipkedik és nyugtalanítják egymást. Másfél czentiméteres gyalult deszkák egészen jól megfelelnek. Már itt említjük, hogy ezeket a kőfalakat mésztejjel jól be kell meszelni s ezt a meszelést évente 2—3-szor ismételni kell.

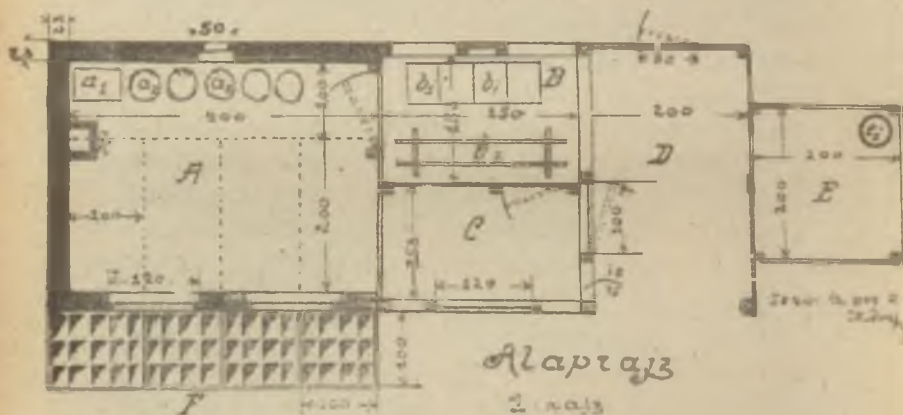
Igen jó baromfiólat szolgáltatnak a földgunyhók, amelyekről a következő fejezetben részletesen szólunk.

A tetőnek is ugyanaz a feladata, mint a falnak, védeni

a hideg, a forróság ellen s azontúl nem szabad csapadékot beereszteni a hálólhelyiségbe. A cseréptéglatető nem egészen alkalmas baromfiólak fedésére csak akkor, ha padlást készítünk, a hol különböző anyagokat el akarunk raktározni, mert rendes cseréptéglatetőnek meglehetősen meredeknek kell lennie, ez pedig túl magasra tágítaná az ólat, úgy hogy a baromfiak télen fázának benne. Legjobb baromfiólak részére a deszkatető, a mely kátránypapírral van bevonva. Használandók e célra is $2\frac{1}{2}$ cm.-es deszkák és pedig ugyan úgy, mint a deszkafalnál említettük, külső és belső burkolattal, a kettő közti üreget pedig kitöltjük valami rossz hővezetővel. A külső burkolatot azután be-
szegezzük kátránypapírral, a melyet eleinte minden évben, később pedig minden kétévben újból bekátrányozunk. Szebb, tartósabb, de drágább tető a pala- vagy pléhtető, vagy éppen a cementtető, a melynek az az előnye, hogy szinte örökké tart és majdnem vízszintesre alkalmazható, természetesen kis lejtéssel kell bírnia, különben nem tud lefolyni az eső- és hóvíz. A nád- és szalmatető télen nagyon jól tartja a meleget, nyáron pedig hűsít. Óriási hátránya azonban, hogy tűzveszélyes és a férgeknek, meg egyéb kisebb-nagyobb ragadozóknak kitűnő búvhelyül szolgál. Bármilyen tetőt alkalmazzunk is, ügyelnünk kell, hogy meglehetősen széles ereszt hagyjunk, nehogy az eső és hóvíz a falakon folyjon le.

Nagyon fontos az ólnak a padlója. Mindenekelőtt száraznak kell lennie. Ha az altalajvíz fel-fel szivárog, sohasem fogunk a ragadós baromfibetegségektől megszabadulni. Ennek minden körülmények között való elkerülésére jó a padlót feltöltingetni legalább néhány ccentiméternyire. Alkalmazhatjuk padlóul a rendes talajt, vagy készíthetünk alkalmas más padlót pl. fából, téglából, cementből stb. Maga a rendes talaj ritkán lesz olyan laza, hogy e célra éppen alkalmas volna, azért legjobb 30 cm. mélyre kiemelni, friss homokot hordani a helyébe és pedig

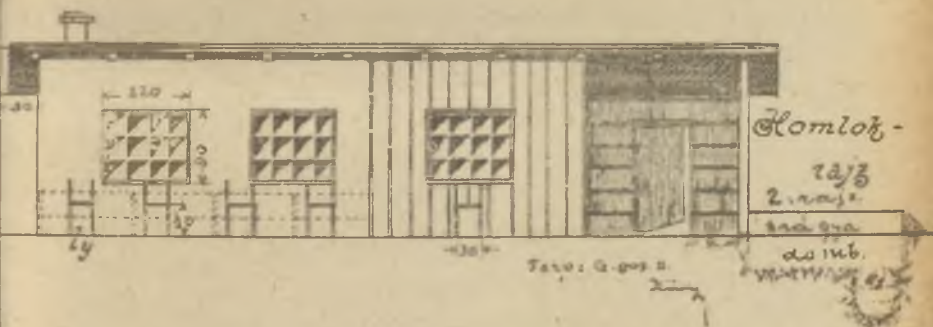
annyit, hogy a felszíntől néhány cm.-nyire magasabb legyen az ól padlója. Ha a baromfi ürüléke azután már kezd ellepni, egyszerűen kiemeljük ezt a homokréteget s felhasználjuk vagy a konyhakertben, vagy a komposztrágyatelepen s újat hordunk be. Itt említjük meg, hogy az ól építésénél a ragadozók — róka, görény, menyét, patkány, sündisznó, egér — távoltartására is kell gondolni. Ha kiemeljük az ól talaját 30 cm.-nyire, akkor itt az egész felületen erős dróthálót helyezünk el, a melyet az ól alapzatához, vagy favázához úgy erősítünk oda, hogy oldalt se tudjanak behatolni. E célból ha nem akarunk dróthálót

1. Baromfiól-alaprajz.

venni, a következő eljárásokat is követhetjük. A kiemelt réteg fenekére 7—8 cm. vastagságban üvegcserepeket rakunk le, ezekre vastag agyagréteget alkalmazunk és csak erre szórjuk a legfelső homokréteget. Egy másik eljárás, hogy apró darabokra tört oltatlan meszet keverünk kavicsokkal vagy tégladarabokkal s mintegy 5 cm. magasságyra beszórjuk vele a kiemelt réteg fenekét. Erre azután kátrányt vagy aszfaltot öntünk. A mész vizet von magához és idővel a kavicsokkal szinte áttörhetetlen réteget képez, a melynek likacsait a kátrány, vagy aszfalt tölti ki. Ez utóbbiaknak

csupán a szaga is elegendő, hogy a különböző négylábú és csúszó-mászó férgeket távol tartsa. Jó padló még az is, ha téglával kikövezzük az ólat, vagy ha cementburkolatot alkalmazunk. Néhol döngölt agyagpadlót készítenek, amelynek előnye utóbbi kettő felett az, hogy melegebb ugyan, de a tyukok hamar felkaparják s az üregekbe tetvek és egyéb élősdiek veszik bele magukat. A deszkapadló is nyer itt-ott alkalmazást s lényegében jónak is lehet mondani, mert meleget tart, azonban feltétlenül szükséges, hogy alatta a talaj száraz legyen, különben hamar elkorhadnak a deszkák. Felső felszínét azzal kell megvédeni ugyanettől a veszedelemtől, hogy kátránnyal vagy karbolineummal időnként bekenjük.

2. Baromfiól-homlokrajz.

5. Tyúk-, gyöngytyúk- és pulykaólak.

Az előző fejezetekben részletesen ismertettük azokat az általános szempontokat, a melyek a baromfiólak építésénél irányadók. A következőkben bemutatunk néhány ólmintát, mint olyanokat, a melyek egyszerűségüknél és tartós voltuknál fogva legalkalmasabbak a gazda udvarába.

Az ól építésénél természetesen igen különböző szempontok lehetnek irányadók. Ha a gazda nagy súlyt helyez a csibenevelésre, akkor az 1. és 2. ábrán feltüntetett ól fog kitűnő szolgálatot tenni, mert bele van kombinálva

a csibenevelő is. Ha pedig nem akarja kiterjedtebb mértékben úzni a csibenevelést, akkor egyéb ólak is fognak jó szolgálatot tenni.

A tenyésztő egy praktikus ólat az 1. és 2. sz. ábrán láthat, melyből az első rajz az épület alaprajzát, a második a homlokrajzát, a harmadik pedig egy építményrészt mutat. Az épület 20—30 anyatyúk és 400 csibe befogadására alkalmas. (A 400 csibe természetesen nem egy időben van benne!) Az alaprajzon levő betűk magyarázata:

A = csibenevelő szoba

a1 = tojástartó állvány

a2 = keltetőfészek

k = banyakemencze (téglából)

B = az anyaállomány hálólhelye

e1 = trágyalégyűjtő (használt petróleumos hordó)

b1 = tojófészek (csapda)

b2 = ülőrudak

C = nappali kaparóhely

D = fedett kifutó

E = trágyadomb

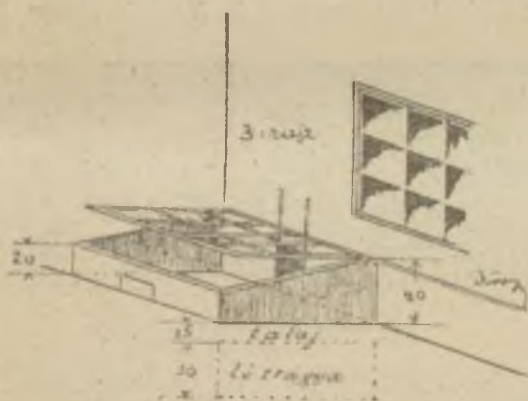
F = melegágyak a csibeneveléshez

ly = búvóluk a melegágyakba.

Az itt adott rajzok és méretek szerint hozzáértő iparos-sal az ól megépíthető s az bővebb magyarázatra alig szorul.

A csibenevelő hátsó falánál nyernek elhelyezést a keltető-fészek, a hol a kellő nyugodtságot élvezhetik kotlóink. A hely 8 fészek beállítását engedi meg. A csibenevelő szoba alacsony, félméteres sodronykerítéssel (a szakadozott vonalak szerint) 4 rekeszre lesz beosztva, minden rekeszben egy kotlóalj csibe vagy műanya nyer elhelyezést. Minden osztályból (mint a homlokrajzon látható) egy kis búvóluk (*ly*) vezet ki az épület előtt látható melegágyba (*F*). Ezen melegágyak elkészítése semmi nehézségbe nem ütközik s a mellett, hogy olcsón elkészíthetők, hasznuk elsőrendű.

Kiásandó a talaj félméter mélyen s az üreg helye 30—35 cm. vastagon begyulladt lótrágyával (jól letiporva) töltendő ki, míg fölébe 15 cm. vastag földréteg jön. Elkészítésére különben a 3. ábra ad útmutatást. Haszna főként abban van, hogy a csibéknek télen is adhatunk zöld legelőt és jó kaparászó helyet, részesíthetjük őket a nap-sugár áldásaiban, mely üvegen át tudvalevően igen intenzíven hat s végül okosan szoktathatók hozzá a tavaszi éles levegőhöz. Természetes, hogy éjjelre, szeles időben szalmatakaró kell nemcsak a melegágyra, hanem a nevelő ablakaira is.

3. Üvegházszerű kiútó.

Az épületnek ez a része téгла- (vályog is) fal, míg a többi deszkából áll; a deszkafal belül mindenütt nádalandó és vakolandó, hogy síma falfelületet adjon. A deszkafal kettős s a két fal köze kőszénsalakkal töltendő ki. A csibenevelő padlója deszka, míg a hálóhelyé ledöngölt agyagföld, homokalommal. Az épületfő homlokzatával délnek fekszik. Nem elegendő azonban, ha abban csak a fiatalság megfelelő elhelyezéséről gondoskodunk. Sőt épp oly mértékben kívánatos az anyaállomány megfelelő elhelyezése is, különben későn kezdenek tojni.

Erről is gondoskodva van! Mert a hálólhelyen kívül, a hová a nevelő kályhája révén egy kis meleg mindig jut, van egy előszobája az ólnak, tágas ablakkal, a hol részint a napsugár, részint a nem túlhideg homokfürdő áldásaiban részesíthetjük őket. Továbbá, ha a meleg ólból kiengedjük őket, úgy ebben az előtérben és innen a fedett kifutóban nem hülhet meg oly könnyen a baromfi, mintha azonnal a szabadba menne. Ugyancsak kényelmüket szolgálja a fedett kifutó is, mert szabadban lehetnek anélkül hogy az idő zordságától szenvednének. Végül az épület végén elhelyezett trágyadomb a tyúkok kaparási szenvedélyének is kielégítésére szolgál. Természetesen jó ide is

4. A kröllwitzi ól frontja.

istállótrágyát (legjobb a lóé) szerezni, mivel azután együttesen kezelhető a baromfitrágya.

A most leírt tyúkólat *Kövy* József gazdasági segéd-felügyelő tervezte. A németeknek is van egy külön ólmintájuk, az ú. n. kröllwitzi ól, amelyet *Beeck* igazgató tervezett s amely rövid idő alatt nagy elterjedést ért el Németországban. Egy ilyen ól, amelyet 4. és 5. számú ábráinkon bemutatunk, 60 darab közepnehéz tyúk befogadására alkalmas. Méretei az alapozásnál számítva: 3 m. széles, 8 m. hosszú, 2.50 m. elülső magasság, 1.90 m. hátulsó magasság. Ezek mind külső méretek. Az ól belseje 3 részre van osztva: háló-, tojó- és kaparóhelyiség. A hálólhelyiség 2.5 m. széles, 3 m. mély, hasonló nagy

a tojóhelyiség is. Magasság elől 2 25 m., hátul 1 65 m. A falak dupla deszkázásból állanak ($2\frac{1}{2}$ cm.-es deszkák). A deszkaközök a külső és belső fal között tőzegporral vannak kitöltve. A mennyezet hasonlóan van elkészítve. Az ablakok és a szellőző nyílások az épületnek délkelet felé néző frontján vannak, egy-egy mindenikből az említett két ólrészben, amint képeinkből kitetszik. A padló a háló- és tojóhelyiségben cementbeton s az előbbiben tiszta tőzegporral, utóbbiban pedig tőzegporral vegyes szecsával van behintve. A kaparóhelyiségben, amely csak egyszerű deszkafalból és fedéllemezéből áll, a földön nyáron szecska, télen pedig sok szecska és szalma van felhintve,

5. A kröllwitzi ól belseje.

hogy a tyúkoknak alkalmuk legyen minél többet kaparni. A földet itt évente kétszer megfordítjuk.

A hálóhelyiségben van 5 ülőrúd, körülbelül 60 cm. magasságban. Az utolsó a faltól 38 cm. távolságban. Ugyanazt a távolságot kell az egyes ülőrudak között is betartani. Az ól szellőzése igen egyszerű, amennyiben a szellőzőnyílások, valamint a háló- és tojóhelyiséget összekötő ajtó nyitva marad, míg a hideg idő be nem áll. Tulajdonképpen ekkor alkalmazzuk csak az ajtót rá a nyílásra, amelyet különben egészen soha be nem teszünk. A szellőző- és ablaknyílások a rovarok és egyéb férgek elleni védelemből szűk dróthálóval vannak bevonva. Az ablakok kifelé nyílnak. Ha az időjárás hűvösödik, becsukjuk az ablakot

a hálólhelyiségben, később a tojóhelyiségben is, nagy hidegben a hálólhelyiségben a szellőző nyílást is, ellenben a tojóhelyiség szellőzőnyílása a leghidegebb időben is nyitva marad. Ilyen módon elérjük azt, hogy a hálólhelyiségben mindig egészséges temperatura lesz.

A szellőzés itt tehát a következőképp megy végbe: a hideg külső levegő a tojóhelyiség szellőzőnyílásán át beáramlik s a nyitvahagyott ajtó közén bejut a hálólhelyiségbe, innen kiszorítja az elhasznált levegőt, amely ugyanazt az utat teszi meg, csak hogy felül az ajtónyíláson megy a tojóhelyiségbe s a szellőzőn át kiáramlik. Ezen légáramlás daczára is ritkán süllyed a hő lejjebb 2 fok me-

legnél. A tyúkok emellett huzatmentes helyen hálnak és mindig kellő meleg felett rendelkeznek.

Ezek az ólak csak igen keveset haszná-
lódznak el, minél-
fogva nagyon tartó-
sak, különösen ak-

6. Egyszerű téglalól.

kor, ha az oldalfalakat nem építjük az alapzatba, hanem mintegy 5 cm.-rel feljebb kezdjük a földtől, mert ez esetben a víz le tud folyni s nem éri a fát állandóan, aminek következtében nem rothad el. A kröllwitzi baromfitenyésztési iskolában már 11 év óta fennállanak ilyen ólak, anélkül, hogy számottevő tatarozásokat kellett volna rajtuk végrehajtani. Egy ilyen ól jó anyagot és pontos elkészítést feltételezve, körülbelül 500 koronába kerül; 6%-os kamat mellett, 60 lakót feltételezve, körülbelül 75 fillér lakbér esik tehát egy tyúkra. Az ilyen pompás ól oly egészséges lakhelye a tyúkoknak, hogy legalább is 10 tojással tojnak többet évente, a mi bőven behozza ezt az ólbért.

A tyúkólakat különféle anyagból készítik, ú. m. fából, téglából és földből. A fából valók majdnem kizárólag s a téglából meg földből valók legnagyobbbrészt szintén négyszögalakban készülnek. A földből valókat gyakran kerekre, míg a kő- és téглаépítményeket hat- és nyolczszögletűre is tervezik. Nagyobb termelésre berendezett telepeknél legcélszerűbb a hosszú négyszögalak. Igen egyszerű, egy törzs részére fából készült kaparóhelyiséggel ellátott ólat mutat be 6. számú ábránk, amelynek méretei a rendelkezésre álló tértől függnék. Mellső magasság 2 vagy $2\frac{1}{2}$ méter, a tető hajlása hátrafelé 20—25 cm. Védett helyen pl. egy háznak a déli oldalán elegendő egy faól is (7.

ábra). A deszká-

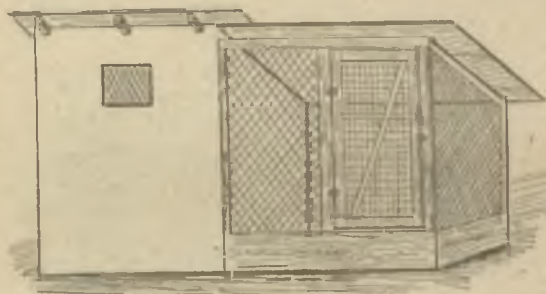
kat ablakredőny-szerűleg egymásra szegezzük és úgy alkotjuk meg a fából való falakat. Egyéb viszonyok között vagy dupla desz-

7. Faól.

kasorokból alkotjuk meg a falakat, vagy pedig az egyszerű deszkasort kátránypapírral bevonjuk. A tető minden oldalról némileg előre nyúlik és kátránypapírral van fedve. A padló a természetes földfelület és a szélén köröskörül földbe-mélyített drótháló van elhelyezve a ragadozók elhárítása céljából. A) alatt van az éjjeli hálóhely, ablakkal a frontban és ajtóval az oldalfalon. A belső oldalon van egy búvólyuk, a melyen át a tyukok a kaparóhelyiségbe juthatnak. Benn az ólban elhelyezzük a berendezést, még pedig a leszedhető ülőrudakat, trágyafelfogótáblát, tojó-fészkeket. A kaparóhelyiség elülső nyílt részét felül egy negyed- vagy egy hatodnyira az időjárás elleni védelemül bedeszkázzuk, vagy pedig függönyt is alkalmazhatunk.

Egy további ól 15–20 tyúk részére a 8. számú ábrán van feltüntetve, ennél az egész építmény 4 méter hosszú (a hálóhely hossza 1.65 m., a kaparóhelyisége 2.35 m.), 1.50 m. széles az elülső részben, 2.25 m. hátul és 1.90 m. magas. Ott, ahol a gazda nem akar nagyon költekezni s különben is csak kis állománnyal bír, a 8. számú ábra szerinti ól lesz ajánlatos, mert állandó (stabil) ólnak is használható; de minthogy szerkezete olyan, hogy szét lehet szedni, szállítható is, minél fogva a faluból a tanyára könnyen kihelyezhető. Méretei 2-szer 1.50 m. és 15–24

8. Szétszedhetőtyúk ól.

állatból álló törzs befogadására szolgál. De ezek a méretek természetesen bővíthetők minden irányban.

Készíthetünk hozzá deszkafeneket, de magát a természetes

talajt is használhatjuk, ha ragadozóktól nincs mit tartani, csak arra kell ügyelnünk, hogy az ól helyét legalább egy lábnyira felemeljük, hogy az esővíz nedvességet ne idézzon elő benne. Állandó ólaknál mindenesetre célszerű cementbetonfeneket készíteni kősalappal, sőt nagyobb biztonság okából a földi ragadozók ellen sűrű szövetű dróthálót a földbe sülyeszteni.

Maga az ól egészen fából épül s kátránypapírral van kívülről beszegezve. Fontos alkotórésze a kaparóhely, a mely alkalmat ad az állatoknak, hogy zord időben is szabad levegőn, védett helyen kapargálhassanak. Ennek egyik sarkában helyezzük el a porfürdőt. Jobb azonban, ha drótháló helyett 3 oldalon deszka védi a tyukokat az

időjárás ellen. Minthogy az ól egyszerű gyalutlan deszkából van összeróva, azt lehetne hinni, hogy a legkülönbébb férgeknek lesz a melegágya. A belső falait elsősorban karbolineummal jól be kell meszelni s ha ez már megszáradt, mésztejjel, a melybe még egy kevés kreolint is teszünk, újból bevonjuk az egész belső felületet s ezt évente többször ismételjük.

Védett helyeken minden további nélkül téli ólnak is használható, még hideg tájakon is, ha a szalmafonatokkal kívülről jól bepárnázzuk. Egyébként a tenyészkacsák részére igen jó téli ólnak fog bizonyulni, nemkülönben tavasszal a kotlót vagy nevelőgépet elhagyott csirkék jól fognak

9. Földkunyhó váza.

benne tenyészni. Ez utóbbi esetben 30 cm. magasságban ülőrudakat helyezünk el benne, a melyeket sanérral erősítünk a falhoz, hogy az ól könnyebben legyen tisztítható.

A deszkaólak csak akkor nyújtanak elegendő meleget állatainknak, ha azok kettősfaluak és a falköz szénsalakkal, homokkal, fahamúval vagy tőzegporral stb.-vel van kitöltve.

Ezeknél az ólaknál néhol olcsóbbak, télen melegebbek, nyáron meg hűvösebbek a földkunyhók. Ilyen ólat a 9. és 10. számú ábrán is láthatunk; ezen ól a leásott földtől 1.80 m. vagy 2 m. magas és körülbelül éppen olyan széles.

A vázat — a mely gömbölyű fenyőgerendákból is áll-

hat — keresztberakott deszkákkal kell befedni, a deszkákat azután kátránylemezpapírral kell bevonni vagy pedig karbo-iniummal vastagon bekenni, hogy azok a reákerülő föld alatt egyhamar el ne korhadjanak. Ha evvel készen vagyunk, úgy akkor ezen fedél körülbelül 20 cm. vastag földréteggel befedhető, mint ahogy a 10. sz. ábrán látható, a földrétegre meg gyeptéglák rakandók, hogy a föld onnan le ne csúszhasson és minél előbb szilárd tömeget képezzen. A felrakáskor a föld alulról lesz felfelé szórva és időközönként jól ledöngölve.

10. Földkunyó.

A gyepesítés mindenkor tavasszal hajtandó végre, hogy a fű azon minél előbb kihajthasson és az egész tömeg megszilárdulhasson.

Ott, ahol a talajvízi viszonyok azt megengedik, ezen kunyhószerű ólat 1 m. mélyre is kiáshatjuk. A kiásott ól feneke szénasalakkal vagy kavicscsal felszórandó, megelőzőleg azonban 20—30 cm. vastag agyag szórandó oda, a mely alaposan ledöngölendő.

Az ól belsejének világossá tétele céljából tökéletesen elégséges, ha az ajtón nagyobb ablakot hagyunk; ha ez

esetleg kevés lenne, akkor annakhosszoldalain is alkalmazhatunk a szükséghez képest ablakokat. Szellőzés végett igen jó szolgálatot fog tenni egy vagy

11. Gyepkunyhó.

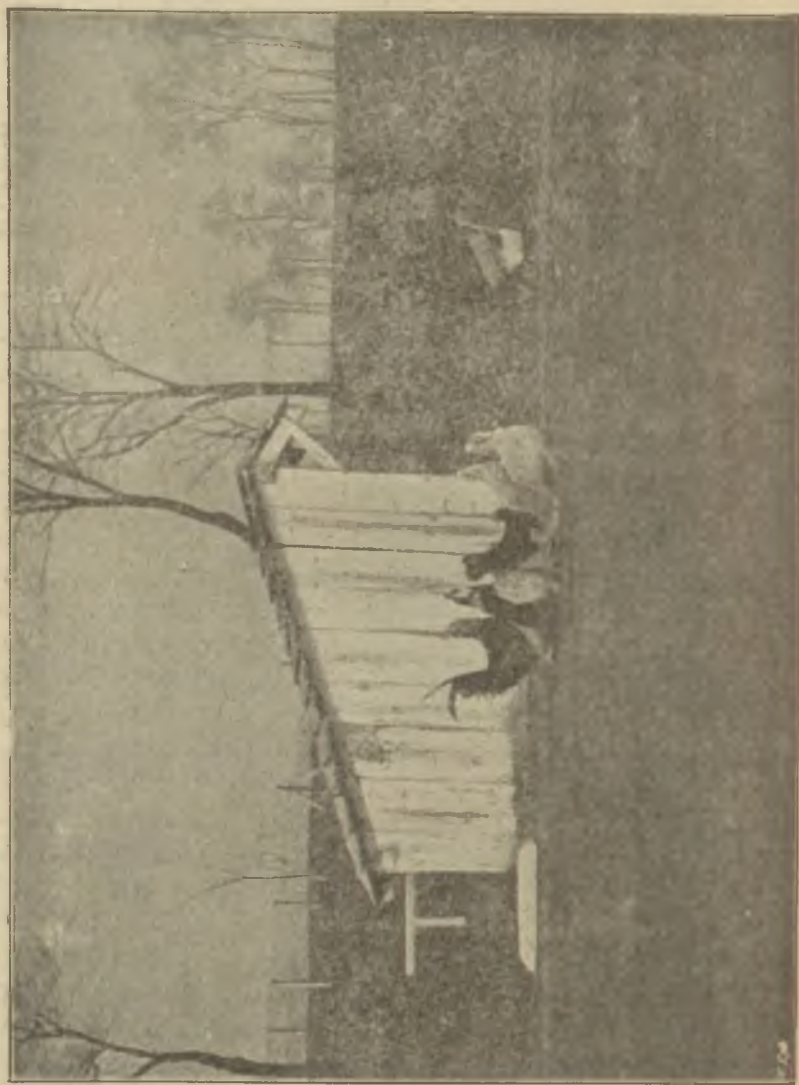
két — az ól hosszához képest — kémény alkalmazása. Végül, hogy állományunk rosszabb időben is kint a szabadban tartózkodhassék, czélszerű a baromfiól valamely oldalán tetővel bíró kaparóhelyről is gondoskodni.

A földkunyhókat sokan ajánlják, mint igen jó baromfiólakat s ténydolog, hogy igen czélszerűek, csak jól kell megcsinálni. Amerikában és Dániában szeretik a tenyésztők építeni s innen terjedtek el erre mifelénk is. Egy jó földkunyhó előállítására nem olyan egyszerű és nem is olyan olcsó, mint az ember hinné. Ha a fenyőgerendákat egyszerűen egymás mellé támasztjuk, egyik végükkel a földbe, másikkal hozzászegezzük a tetőgerendához s a kivágott gyeptéglákat csak egyszerűen ezekre ráfektetjük; nem számíthatunk tartós építményre, mert a főgerendák alul

12. Fából készült kacsahízlaló.

elkorhadnak, a gyeptéglák is megüllepednek, úgy hogy a szél és eső csakhamar átüt. Ilyenek legfeljebb 2—3 évig tartanak. Már tartósabbak azok, a

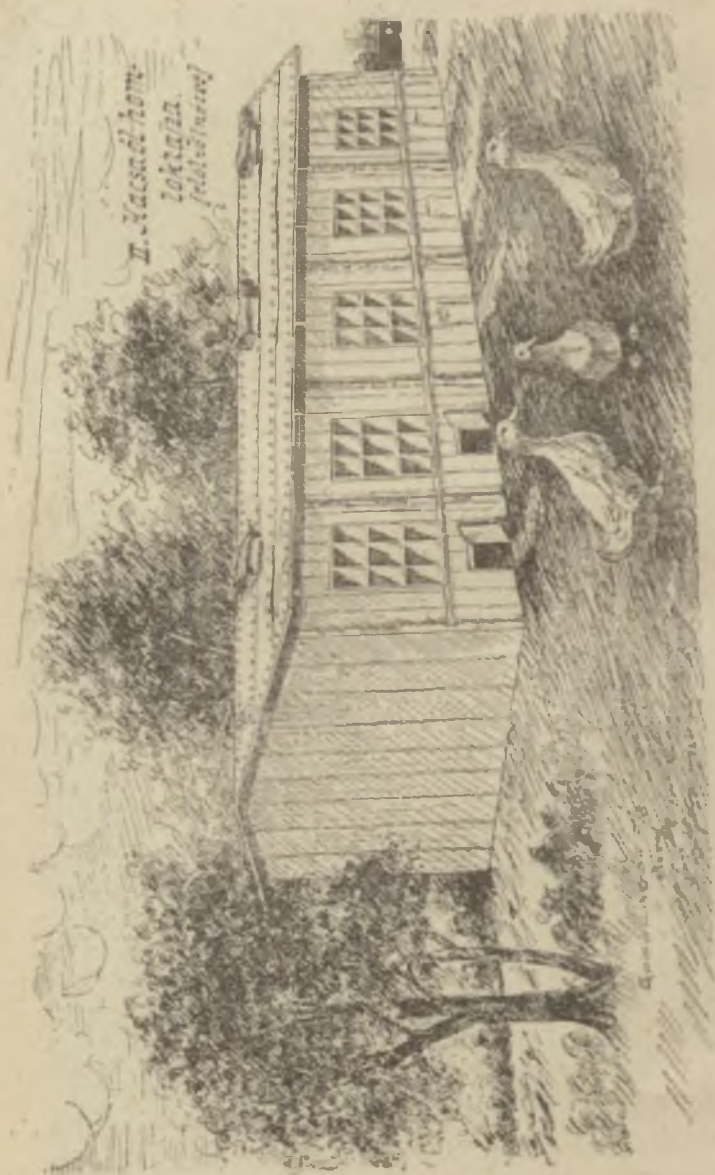
melyek föld helyett téglával vannak fedve s ezekre kerülnek a gyeprészek, belül pedig agyaggal vannak kitapasztva. Ha azonban valóban tartós és jó építkezést akarunk, akkor a földtalajt $\frac{1}{2}$ m. mélységben 9×5 m. területen (50 drb állatra számítva, kiássuk s az oldalakat 25 cm.-re betonírozzuk s erre a fundamentumra építünk tovább. Fenyőgerendákat 2—3 cm. erős deszkákkal fedjük be s ruberoiddal bevonjuk és erre rájön azután a föld, amelybe a gyeptéglák be lesznek ágyazva. Az ablakokat természetesen előbb ráalkalmazzuk az építményre és pedig belülnyíló padlásablakok módjára, lehetőleg nagy üvegfelülettel, 9 m. hosszúságra 4 ablakot szoktak számítani. Az ól feneke pusztá föld marad, vagy ha talajnedvességtől tartunk, köveket hordatunk be, a melyekre homokot szórunk. Ilyen földkunyhó igen czélszerű, nyáron hűvös, télen meleg, de nem igen olcsó, mert belekerül 250—300 koronába is. A 11. sz. ábránkon bemutatott földkunyhót a németek alkalmazzák, szintén dán mintáról némileg átalakítva.

13. számú ábránk egy ideiglenes ólat mutat be, a melynek a gödöllői m. kir. baromfitenyésztő munkásnőket képző iskolánál vannak használatban. Ezek szétszedhetők és bárhol felállíthatók.

Ezekben ismertettünk néhány praktikus tyúkólat, amelyek pulykáknak és gyöngytyukoknak is alkalmasak. Költségelőirányzatot részletesen nem adunk, mert ezek számadatai főleg a helyi viszonyoktól függnék, továbbá a rendelkezésre álló építési anyagtól. Az építéshez kőműves vagy építőmester, ács úgysis szükséges, ha nagyobb szabású épületet tervezünk, a kik a költségvetést összeállítják, ha pedig házilag építünk, a költségeket magunk is ki tudjuk legalább hozzávetőlegesen számítani.

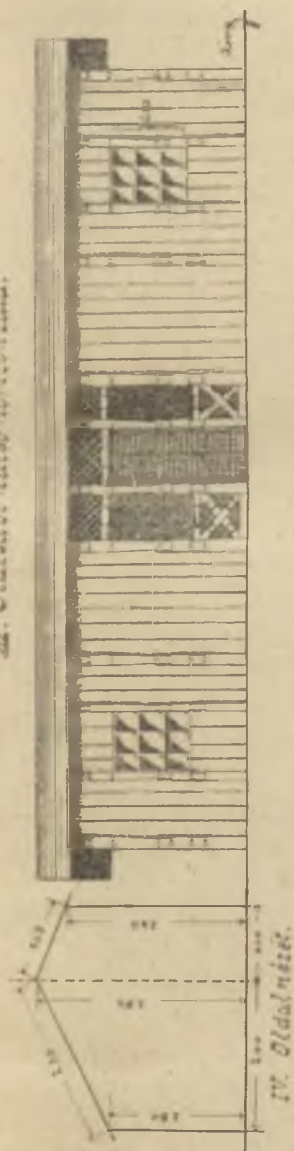
6. Víziszárnyas ólak.

Hazánk vízdús területekben rendkívül bővelkedik s így a víziszárnyasok tenyésztése nagyon felvirulhatna s a gazdák

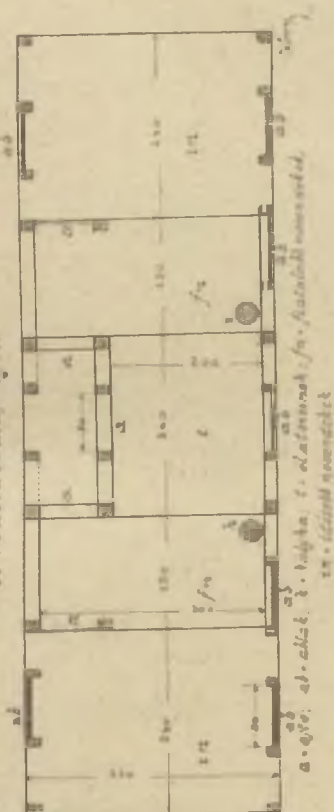

14. Kacsai ház.

III. Kacsád háztervezése.

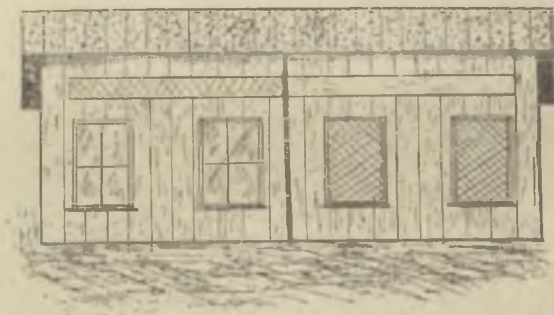

I. Kacsád háztervezése.

15. Kacsád tervezete.

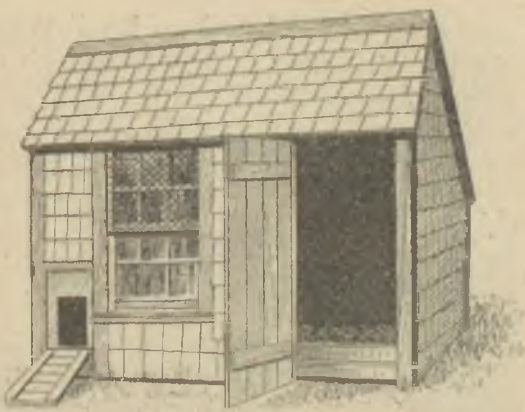
ennek segélyével sok most használatlanul heverő területet pompásan kihasználhatnának. A kacsatenyésztés üzhető a legkönnyebben, mivel a kacsá talán a legedzettebb és legellenállóbb baromfi s a betegségek ennél fogva nem egykönnyen tizedelik meg, de nagy előnye a kacsának, hogy roppant gyorsan fejlődik s a belé fektetett tőkét gyorsan forgatja. Ha azután figyelembe vesszük, hogy a kacsák tojóképesége czélszerű tenyészkiválasztás útján fejleszthető, könnyen beláthatjuk, hogy a kacsatenyésztés igen jövedelmező termelési ágazat, már csak azért is, mert a kacsá direkt a fogyasztónak adható el.

16. Nagyobbszabású lúdól.

A kacsáól lehet igen egyszerű, főleg világosságot és tisztságot igényel, különben csak betegségek csiráinak melegágya. Képeinken 14. és 15. sz. ábrán bemutatunk egy 20 drb anyakacsának való ólat, a melyet szintén Kövy József gazdasági segédfelügyelő tervezett. Minthogy a rajzok minden részletet feltüntetnek (a homlokrajz, alaprajz, keresztmetszet), a méretekkel egyetemben feleslegessé válik hosszadalmas leírással elfoglalni a helyet egyéb nem kevésbbé fontos dolgok elől. Szükség van a kacsatenyésztés sikeres üzéséhez: 1. ólra, 2. nevelőre, 3. keltetőre, 4. a kellő felszerelésre, a mely utóbbi lényegében nem sokból áll.

Az épület fából készül, a falvastagság 10 cm., a padlózat tisztasági szempontból minden helyiségben cement legyen, a melyre a legfiatalabb kacsák helyén deszkabetét kerül. Fűteni csak ezt a helyiséget kell, ha a keltetést mes-

17. Kisebb lúdól.

terségesen végezzük, a mi a kacsánál még sokkal könnyebben vihető keresztül, mint a tyúkféléknél. Szükség lesz egyébként a fűtésre akkor is, ha korán keltetjük a kacsákat kotlókkal. Az épület belső berendezése a lehető legegyszerűbb. Ha mesterségesen keltetünk, keltetőgépet állítunk be, ha pedig kotlókkal, akkor kotlófészkeket. Tojófészkek nem kellenek, mert ha jól és bőven almozunk, akkor ebben a kacsák veszedelem nélkül letojhatják tojásaikat.

A lúdtenyésztés hasonlólag igen jövedelmező termelési ág,

18. Ideiglenes lúdól.

a mely különösen a kisgazda kezébe való. A lúd rendkívül keresett czikk s tartása nem okoz különös fáradságot. Az Alföldön Szabadszálláson és Fülöpszállá-

son nagy gonddal úzik a korai libanevelést, a mely jelentékeny hasznot hoz a vele foglalkozó szorgalmas asszonyoknak.

A kiscgazda udvarán a libák a többi baromfival vegyesen éldegélnek és rendszeren csak egy ólja van az egész baromfi-állománynak. Olcsóság szempontjából nem lehet az ellen kifogást tenni, de annál inkább egészségügy szempontjából. Kisebb állománynál czélszerűen be is lehet rendezni úgy az ólakat, hogy az egészségügyi kívánalmaknak is elég legyen téve, ha tyukoknak adjuk az ól felsőrészét, az alsót pedig a víziszárnyasoknak, de akként, hogy az állatoknak megfelelő tér álljon rendelkezésére, továbbá

19. Ideiglenes lúdól.

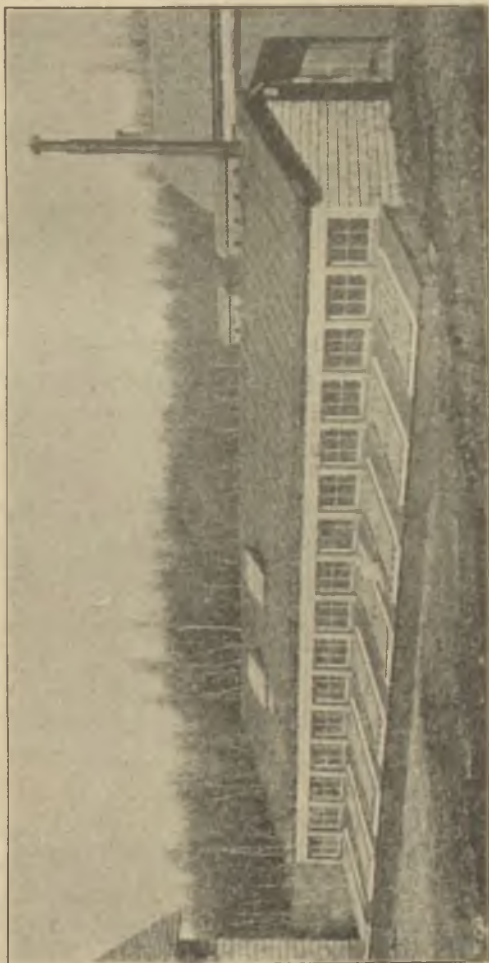
jól tisztítható deszkafallal elkülönítjük a két részt, hogy a tyukok ne rondíthassák le az ülőrudakról az alatt levő víziszárnyasokat, a melyek ennek következtében szembetegségeket kaphatnak.

Irányadó elvnek vegyük, hogy egy lúdnak $1\frac{1}{2}$ négyszög-méter ólterület kell, hogy jól növekedjék, illetőleg tenyész-szen. Fentebb leírt ólazási eljárás igen olcsó, de csak kis állománynál előnyös, mert nagyobb állományt feltételezve, az ólnak túlnagyoknak kellene lennie, a mi egyrészt költséges, másrészt a kezelést nagyon megdrágítja, de ilyen berendezésű nagyobb ólnál nem lehet a szellőzést kellően keresztülvinni, már pedig ólaknál a világosság és szellőség egyik főkövetelmény. Ha tehát nagyobb lúdállomá-

nyunk van és egyéb istállókkal vagy félszerekkel rendelkezünk, ezekben vagy ezek mellett kell lúdólat elkülöníteni megfelelő nagyságban és terjedelemben, hogy a ludak a többi baromfitól elválasztva legyenek. Ez egyik legolcsóbb módja a lúdólépítésnek.

Sok esetben azonban czélszerű önálló lúdólat építeni különösen ott, ahol nagyobb lúdállománnyal dolgozik a gazda és esetleg pepineriát tart fenn, vagyis ahol tenyészállatok eladására is súlyt fektet. Nagyon jó szolgálatot fognak a külön lúdólatok tenni ott, ahol legelő vagy vízi kifutó mellett állíthatók fel, úgy hogy a víziszárnyas egészen elkülönítve tenyészhetik a többi baromfiaktól.

Különbséget teszünk állandó és ideiglenes ólak között. A 16. sz. ábra bemutat ilyen nagyobb-szabású ólat. Lehet fából készí-

20. Modern csibenevelő.

teni, de nagyobb tartósságra való számítással, téglából, vályogból stb. fogjuk felépíteni. Az ól, mint látjuk ablakokkal van ellátva, a melyek vagy üvegből, vagy drótfonatból készülnek, előbbieket ősszel és télen, utóbbiak tavasszal és nyáron alkalmaztatnak. Ez az ól minta el van szellőztetővel is látva, a mennyiben az ablakok felett hosszú nyitható és zárható nyílás van, a melyet szükség szerint kinyitunk, vagy bezárunk.

17. sz. ábránk kisebb ilyen ólat mutat be, a mely lényegileg az előbbi mintájára hasonlít.

A 18. és 19. sz. ábrák szintén kisebb ólakat mutatnak, a melyek legelőkön és vízi kifutók mellett fognak jó szolgálatot tenni mint ideiglenes ólak, használhatók azonban állandó ólaknak is a baromfiudvaron.

Bármilyen ólat építsünk is, a méretekre nagy súlyt kell helyeznünk, mert a mily ártalmas a nagyon szűk ól nyáron, éppen olyan káros lehet a túlságosan tág ól télen. Nagyobb állományt feltételezve azt lehet mondani, hogy 1 m²-re lehet 5 kacsát és 3 ludat számítani, vagyis 10 m² terület ólban 30—35 kacsá és 20—22 lúd fér el tojófésszel együtt.

7. Keltő-, nevelő-, hízlaló- és ölhelyiségek.

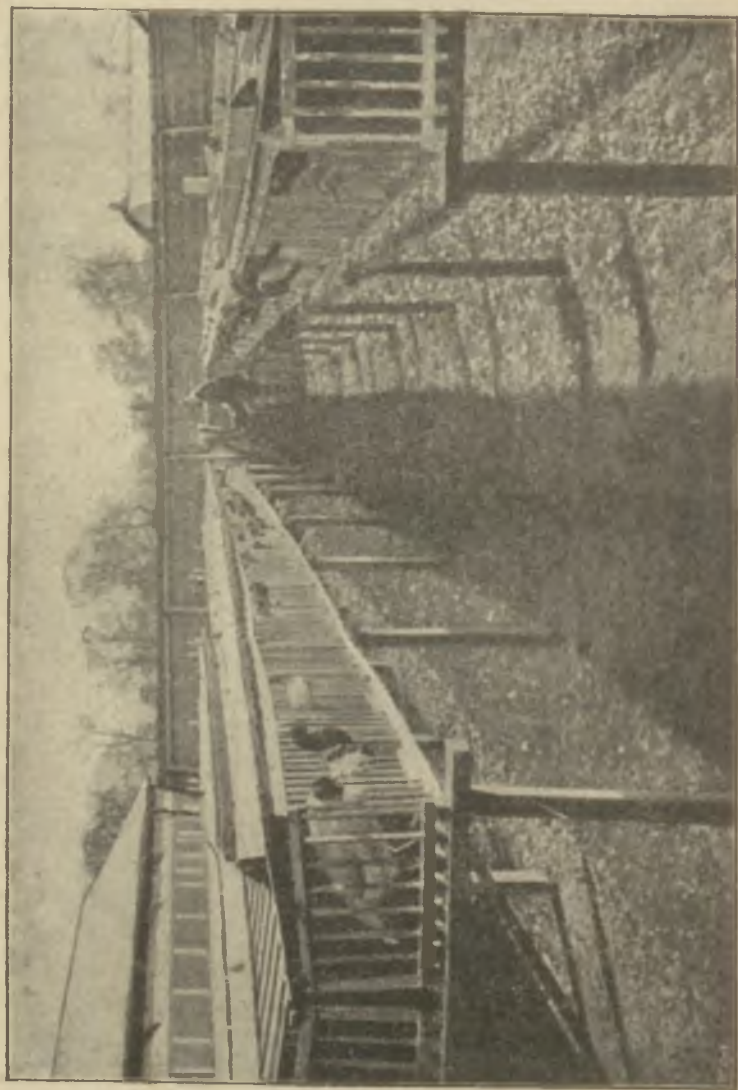
A mesterséges keltetést a gépekkel együtt az előző füzetekben már ismertettük, ezért itt csakis a keltető helyiségről szólunk, a melyet akár a kis-, akár a nagytenyésztő berendezhet magának. Utóbbinak egyébként határozottan szüksége van rá. Keltetőhelyiségnek megfelel minden tiszta levegőjű kamra, a melyet szellőztetni lehet, a melynek ablakai nem néznek délnek vagy nyugatnak, vagy ha néznek is, alkalmas módon elzárhatók, hogy a nap be ne süssön, mert ha a nap rásüt a keltetőgép egyik részére, ott melegebb lesz a hőfok s a tojásokból nem fog kikelni csirke. Egyéb követelménye, hogy nedves ne legyen az a kamra s huzat ne járja. Ajtaja csendesen záródjék s egyéb megrázkódtatásoknak ne legyen kitéve,

pl. vonatdübörgés, gépzakatozás stb. Ezek az erős zajok állandóan mozgásban tartják a ház és a benne álló bútorok minden részecskéjét s így a keltetőgépben levő tojások csiráit is, a melyek ennek következtében nem fejlődnek ki, hanem elhalnak. Lehet földfeletti helyiségben is igen jól keltetni, de sokkal jobb a pinczehelyiség, mert ennek egyenletes a hőmérséklete télen, nyáron. Ez igen lényeges dolog, ezért ha valaki elhatározza magát, hogy mesterséges keltetéssel állandóan fog foglalkozni, jól teszi, ha fentebbiek figyelembevételével a keltetőgépek elhelyezésére egy alkalmas pinczehelyiséget rendez be magának.

21. Csibenevelőház belseje.

A nevelőkről, műanyákról szintén már volt szó. A gazdának külön nevelőházra nem igen van szüksége, mert az ól mellé épített melegágyszerű kifutó (l. 3. ábra) és esetleg 1—2 műánya meg fogja tenni a szolgálatot, ott azonban, a hol nagyobbarányú tenyésztést űznek, szükség van külön csibenevelőházra. 20. számú képünkön bemutatunk ilyen nevelőházat, a mely szintén melegágyszerű kifutókkal van összekötve. A nevelőház belseje hasonlít a 37. sz. ábrán ismertetett kacsanevelőházhoz. A fűtése

22. Angol barometrizalida.

is akként történik, a hogy a 38. sz. ábra mutatja. A belseje a viszonyokhoz képest különbözőképpen rendezhető be. Tehetünk két sorban apró kifutókat, a hogy a 21. sz. ábra mutatja. Az egyik sor, az t. i., a mely a déli front felé van s elzárható csapóajtóval közlekedhetik a melegágykifutókkal, a másik ellenben csak belső kifutót képvisel és külön műanyával lehet ellátva, a mely szintén a melegvízcsövektől kapja a meleget. Az egész kicsi csibék előbb ez utóbbiakba kerülnek s csak 1—2 hetes korukban teszzük a

23. Fedett baromfihizláló.

nagyobb melegágyakkal összekötött nagyobb kifutókba. Lehet a belső berendezés csak egysoros, t. i. mint a kacsanevelőháznál leírtuk. A melegágyaknak az épület déli frontján kell lenniök. Ezekről különben szó volt már a 3. sz. ábrával kapcsolatban. Sok csibét ne zsúfoljunk össze. A műanyát helyettesítő hálóhelyiségbe 1 m^2 -re 50—60 csibénél ne számítsunk többet. A fedéalatti kaparóhely lehet 2—4 m területű. A kifutóról később lesz szó.

Fontos helyiség a hízalóhelyiség, a melyet sajnos, hazánk-

ban igen-igen ritkán látunk gazdaudvarral kapcsolatban. A hizlalás a jövedelmező baromfityenyésztés egy feltétlen kel-
léke. Angliában, Franciaországban, Belgiumban nagyon sok
gazdaság van baromfihizlalásra berendezve s megtalálják
számításukat, nálunk ellenben a gazda csak sovány
baromfit hoz forgalomba s így lényegében nem is tudja
megítélni, minő jövedelmet hozhat a baromfityenyésztés.
A II. évfolyam 69. sz. füzete szól részletesen a baromfi-

24. Baromfiölőhelyiség.

hizlalásról és értékesítésről, ezért itt csak a hizlaló
helyiségeket akarjuk röviden bemutatni. Angliában 22. sz.
ábránk tanúsága szerint, szabad ég alatt hizlalnak. Fel-
állítják hosszú sorokban a hizlalóketreczeket, a melyek
mint láthatjuk, egyszerű lécekből vannak összeróva. Az
angolok nem költekeznek különösebb épületekre. Nálunk ez
a módszer legfeljebb nyáron volna alkalmazható, mert ná-
lunk hűvösebb a klíma. Nekünk tehát fedett helyiségekre
van szükségünk (23. sz. ábra), hogy benne elhelyezzük
hizlalóketreczeinket. Mint láthatjuk, ez a helyiség nem

más, mint egy félszer, a mely vagy mind a négyoldalon szabad s csak felhúzható ponyvák segélyével zárható el szél, eső ellen védelem czéljából, vagy pedig lehet 2—3 oldal bedeszkázva s csak a negyediken toljuk feljebb, vagy eresztjük le szükség szerint a ponyvát.

Ott, a hol hízlalnak, ölőhelyiségre is van szükség. Élő hízlalt állatot nem lehet szállítani, mert az úton nagyon leromlik. 24. sz. ábránkon bemutatunk ilyen helyiséget,

25. Kolónia rendszerű ólak és kifutók.

a mely deszkákból van összeróva és kátránynyal bevonva. A hol rendszeresen hízlalnak, ott rendszeresen ölni is kell, ezt nem lehet szabad ég alatt elvégezni. A nagyság szükséghez képest alakul s attól függ, hány ember dolgozik az ölésnél, koppasztásnál, zsigerelésnél és idomításnál. A szükséges berendezésről „Baromfihízlálás és értékesítés” című füzetünkben már volt szó.

8. A kaparóhelyiség és a kifutó.

A baromfinak és különösen a tyúknak eleme a mozgás a mely voltaképpen az élelemkeresésre irányul. Erre

mozgásra kell nekik az alkalmat megadni, különben el-
lustulnak, elpusztulnak és fogékonyak lesznek a betegségek
iránt, termelőképességük pedig visszafejlődik. Mint előző
fejezetek kapcsán bemutatott képeken is látható, legcélsz-
zerűbb a kaparóhelyet közvetlenül a hálóhely mellé épí-
teni és pedig nyílt oldalával déli, vagy legalább keleti
irányban, hogy a reggeli napsugarak ériék a baromfit. A

26. Helyes és helytelen ülőrudak.

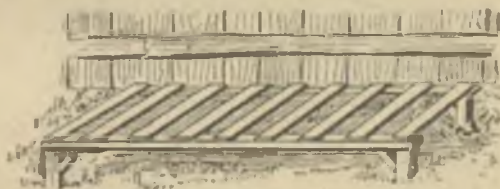
kaparóhely alját beszórjuk szecskával, szalmával, szénamurvával stb. körül-
belül 10 cm. magasság-
ban s télvíz idején, hogy
a tyukokat fokozott kapar-
gálásra bírjuk, magvakat,
zöld eleséget stb. szórunk
el ebben az alomban.

Csúnya, zimankós idő-
ben egyáltalában cél-
szerű lesz az etetést is itt
végezni. Ugyanide he-
lyezzük el a porfürdőt, a
mely az élősdiek elleni
küzdelemben hatalmas
fegyver. E célból 20—25
cm. magas ládát elsü-
lyesztünk a földbe, úgy,
hogy a széle valameny-

nyire kiálljon a föld felszínétől, különben a tyúkok szét-
verik szárnyaikkal az egész porfürdőt. Jó, ha oly nagy
ládát használunk erre a célra, hogy egyszerre két tyúk
is fürödhessen. A porfürdő áll finom homokból és hamu-
ból, a melyet nyáron jó időnként kreolinnal vagy lysol-
oldattal fertőtleníteni, avagy pedikulint, rovarport keverni
bele.

A kifutó sohasem lehet elég nagy, mert minél mesz-

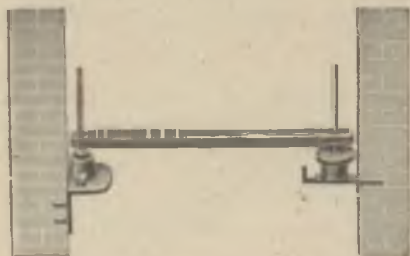
szébb mehetnek a tyúkok veszedelem nélkül, annál jobb. Legtöbb esetben azonban korlátozás lesz szükséges, a mit legczélszerűbben drótfonattal érhetünk el. Ha nagy terület áll rendelkezésünkre, a hol ragadozóktól nincs mit tartani, ott 50—100 tyúkra ólakat építünk oly távolságokra, hogy ne is érintkezhessenek egymással a tyúkok, ez azonban a legritkább esetekben lehetséges csak, így tehát akár azt a rendszert követhetjük, a melyet 34 sz. ábránk mutat, akár pedig a 25 sz. ábrán feltüntetett s külföldi mintára kolonia-rendszernek nevezett módot. A kerítéshez szükséges drótfonat megválasztásánál arra kell ügyelnünk, hogy a csibék ki ne bújhassanak udvarukból s így 25 mm.-es fonatot kell használnunk, nagy állatoknak 50 mm.-es fonat elegendő lesz, egyébként 75 mm. is meg fog felelni. Felnőtt állatok és növénydékek elkülönítésénél az is fontos, hogy a drótháló közein

27. Ülőrudak növénykállatok részére.

át ne csipkedjék egymást a kakasok. A kifutónak mindenekfelett naposnak kell lenni, mert a baromfi igen szeret a napon sütkérezni, de viszont védelmet kell találnia az égető nyári napsugarak ellen is s éppen evégett legczélszerűbb vagy fákkal és bokrokkal beültetni a kifutót, vagy pedig védő félszereket építeni. Itt érvényesülhetnek legjobban a gyümölcsfák, a mennyiben a gyümölcsstermelés és baromfitenyésztés kiegészíti egymást. Minél lazább és áteresztőbb a talaja a kifutónak, annál jobban fogják magukat a baromfiak érezni, míg ellenben a kötött talaj, a melyen tócsák maradnak s a mely felázik, nem fog nekik megfelelni. Az volna legjobb, ha a baromfiak sok zöldet találnának a kifutóban, ez azonban

csak akkor volna lehetséges, ha a kifutó nagyon tág, különben igen hamar lelegetnek mindent. A kifutó nagyságát gy általánosságban nem lehet meghatározni; számítási alapul szolgálhat, hogy egy tyúk részére 20 m² terület megfelelő, de legalább 10 m² szükséges. Már ilyen körülmények között is sok

28. Féregmentesítő ülőrúd.

zöld eleséget kell adnunk s mentül szűkebb a kifutó, annál több mesterséges alkalmat kell szolgáltatnunk a mozgásra. Ott, a hol terület bőven áll rendelkezésre, két kifutót lehet kihasítani, a me-

lyet a törzsek azután felváltva használhatnak. A víziszárnyasok helyiségei távolról sem kerülnek annyiba, mint a tyukok és pulykáké, mert a libák és kacsák jóval edzettebbek és igénytelenebbek s minthogy kevésbé szeretnek röpködni, nincs is szükségük magas

29. A féregmentesítő alsó része.

30. A féregmentesítő fedővel ellátva.

kerítésekre. A legtöbb tenyésztő csak hálóhelyet és kifutót ad víziszárnyasainak, lényegében ez elegendő is, csak az veendő figyelembe, hogy a kaparóhelyet a víziszárnyas is nagyon meghálálja s minthogy ilyennek a létesítése nem kerül sokba, nincs rá ok, hogy miért ne adnák meg nekik.

Erős hideg, hófúvás, nagy esőzések és szélviharok idején nyugodt védett helyük lesz, a hol etethetők s a hol a nekik fontos élettani szükségletet képező vízhez jutnak. A kaparóhely ugyanolyan irányelvek szerint készítendő, mint a tyukoknál, azzal a különbséggel, hogy homok- vagy tőzegporaljazás teljesen kielégítő lesz, mivel a víziszárnyasok nem kaparnak. A kaparóhely még azt a jó szolgálatot fogja tenni, hogy nem kell túlkorán kiereszteni a szárnyasokat, mielőtt t. i. még nem tojtak, mert elpotyogtatják azután tojásaikat a szabadban, sőt nem ritkán a vízben is.

A víziszárnyasok kifutója akkor a legjobb, ha egyszersemind legelő, sőt a lúdtenyésztéstlegelő és víz nélkül nem is lehet elképzelni. A kifutóhoz valamilyen álló- vagy folyóvíznek is kell tartoznia s ha ilyen nincs, mesterséges medenczét kell építeni az állomány nagyságához képest. Minél tágabb az a

31. Tyukólberendezés.

medencze, a mely esetleg földbe sülyesztett s lefolyással bíró hordó is lehet, — annál jobb. A kifutó legyen szintén napos és amellettszáraz, mert a víziszárnyasok szeretnek a napon sütkérezni, ha már eleget lubiczoltak a vízben. Azonban árnyékban sem szabad hiánynak lenni, a hová a forráság elől menekülhessenek. Mocsaras vidéken, a hol nem találtnak száraz foltok, nem fog sikerrel járni a víziszárnyasok tenyésztése. Lúdakat bekerített helyen ne tenésszünk, mert a lúdnak tág vízi kifutóra és

legelőre van szüksége. A kacsák bekerített helyen is tenyésznek, esetleg víz nélkül is, de sokkal gazdaságosabb nekik a vízi kifutót is biztosítani s ezenkívül adjunk nekik fejenként legalább 15 m² területet, a hol szabadon mozoghassanak.

A növendékbaromfinak is szüksége van lehetőleg tág kifutóra. A kistenyészetben a csibék a kotlóval járnak a

32. Az altenhofi tyúktenyészet.

baromfiudvaron, a hol bőven találnak kifutóra. Ha azonban nagyobb telepről van szó, a hol mesterséges keltetéssel nagyobb tömegű csirke, vagy kacsza felnevelése a cél, akkor szükség van külön hálóhelyre és külön kifutóra. A nevelőházakról már szólottunk. Itt csak felemlítjük még, hogy a melegágy- kifutón kívül jó, ha még sok gyepesterület is áll rendelkezésükre, a hol már zsenge

33. Baromfielop Petalumában.

korukban gyakorolhassák magukat a kis csibék a szaladgálásban. Itt 6—8 hetes korukig maradnak s akkor a növénydékek óljába kell kerülniök, a mely lényegében ugyanolyan berendezésű mint az öregeké, legfeljebb alacsonyabb vagy semilyen ülőrudakkal. Kaparó- és kifutóhely ugyanolyan. A kolonia-rendszer itt is a legjobban érvényesül, a mennyiben haszonbaromfitelepen rendszeren igen sok növénydékállat szokott lenni, a melyek többnyire ideiglenes ólakban helyeztetnek el. Ezek mindig máshol és máshol állíthatók fel, a mi egyrészt talajkihasználás, másrészt egészségügyi szempontból igen fontos.

A növénydek tenyészkacsáknál okvetlenül kell vizet adnunk kifutójukban, mihelyt 3 hetesek, mert az ő erőteljes

34. Baromfiól, kaparóval és kifutóval.

fejlődésükhöz elkerülhetlenül szükséges a mozgás és fürdés a vízben. Ha tó áll rendelkezésre és nem akarjuk, hogy az egyes törzsek összekeveredjenek, a vízi kifutót is elkeríthetjük dróthálóval. Itt említjük meg, hogy a lúdakkal, pulykákkal a tarlólegelőt kitűnően értékesíthetjük. Utóbbiakkal a szántókon a bogarakat, sőt egereket is összeszedethetjük.

9. Olberendezések.

A baromfinak bizonyos berendezésre is van szüksége, hogy az ólakban jól érezze magát. A tyúkoknak, pulykáknak, gyöngytyúkoknak elsősorban ülőrudakat kell adnunk, mert a síma földön nem szívesen hál. A víziszárnyasok-

nak ezekre nincs szükségük, hanem legfeljebb csak tojó- és kotlófészkeket igényelnek.

Az ülőrudakat hibásan gömbölyűre faragott léczekből készítik, holott 4—7 cm. széles léczrúdon legkényelmesebben ül a baromfi, ha ennek élet kissé legömbölyítjük. A vastag gömbölyű rúdon nem tudja a tyúk magát jól tartani, míg a vékonyon görcsösen kell lábujjait összehúznia, ha biztosan akar ülni. 26. sz. ábránk bemutatja a különböző ülőrúd formákat keresztmetszetben s már a képből láthatjuk, hogy csakis a középső forma lehet egyedül jó. Ezért 7 cm. széles ülőrúd kell a legnagyobb fajtájú tyúkok-

35. Tenyészkacsák az altenhofi baromfitelepen.

nak és pulykáknak, míg a kisebb fajtáknak 4—5 cm. szélesség lesz megfelelő. Az ülőrudaknak amellet, hogy elég erősek egy sor tyúknak a tartására, még mélyedésektől és repedésektől menteseknek kell lenniök, mert különben beleveszik magukat a tyúktetvek s egyéb veszedelmes férgek. 4—6 cm. vastagság teljesen meg fog felelni a célnak, természetesen kellő alátámasztással, különben eltörnek a rudak. Az ülőrudak vastagságára vonatkozólag azt lehet mondani, hogy egy tyúk 15—20 cm. területen

bőven elfér, pulykáknak pedig 30 cm.-nyi részlet kell. Megjegyzendő, hogy télen szorosabbra ültethetjük a tyúkokat. Ha pl. 25 tyúk nyáron 3 ülőrúdon nyugszik, télire elvehetünk tőlük egyet s ennek következtében melegebb elhelyezésük lesz.

Az ülőrudak egyforma magasságúak legyenek, különben örökös a marakodás, mert minden tyúk a legmagasabb helyet akarja elfoglalni. Nem kell 50—100 cm.-nél magasabb ülőrúdat alkalmazni, mert nem jó, ha a tyúknak, pulykának erőlködnie kell a rúdra való felrepülésben. Innen származnak a görbe mellcsontok, a melyek egyrészt

36. Tenyészkacsák Altenhofban.

egészségi szempontból kedvezőtlenek, másrészt a leölt baromfit is kevésbé tetszetőssé teszik. A könnyű fajták a magasabb ülőhelyeket szeretik ú. m. 100 cm., ellenben a nehezeknek alacsonyabbat kell adni. A növendékállatoknak pláne egészen alacsonyat, a hogy 27-ik ábránk mutatja. Az ülőrúdak közti távolság szintén a fajta nagyságához képest 28—50 cm. legyen.

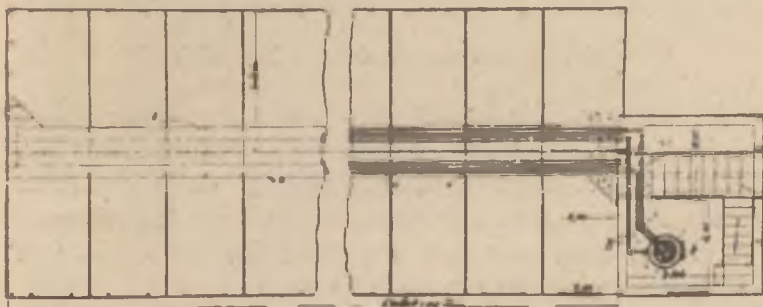
Az ülőrúdak megerősítése igen különböző lehet, csak azt kell figyelembe vennünk, hogy levehetőek legyenek tiszt-

togatás céljából. Elég megfelelő pl. ha két szemközt levő falon bevágással ellátott deszkadarabot szegezünk fel s ezekbe a bevágásokba illeszteni bele az üllőrúdot. Az is jó eljárás ha mennyezetről lelógó vasrúdokhoz vannak

37. Kétszárnyú kacsanevelő.

hozzaerősítve. Lehet az üllőrúd egyik vége sarnirral odaerősítve a falhoz, úgy, hogy napközben fel lehet támasztani, az üllőrúdot alkalmazhatjuk továbbá bakokra, amelyek kivehetők az ólból stb. A hálókelyben a legnagyobb bajt

38. Fűtőkészülék.

a tetvek és egyéb férgek okozzák. Ezek elleni védelemből különös üllőrúd megerősítési módot alkalmaznak, mint 28., 29., 30. sz. ábráink mutatják. A készülék lényege egy

öntött vastartány, a melyet olajjal töltünk meg, erre jön rá egy vasfödő s ezen nyugszik az üllőrúd. A fedő és tartány között köz marad, úgy hogy a férgeknek a tartányban levő olajat meg kellene úsznia, hogy tovább mászhasson — ebbe a kísérletbe azonban okvetlenül belepusztul.

A második fontos kellék a tojó- és kotlófészkek, a melyek egyforma méretűek lehetnek, viszonyítva persze mindig a fajtához. A tojófészket a legkülönbözőbb anyagokból készítik. A legegyszerűbb néhány élére állított téglá, fedelül ferdén melléje támasztott deszkadarabbal. Készítenek fészkeket drótfonatból, de ezek nem jók, mert a tyúk nem

39. Kacsanevelőház kétoldalú kifutókkal.

szívesen megy bele, hanem inkább a földre rakja le tojását. Előnyük az volna, hogy a férgek nem vehetik bele magukat. Jobbak a fűzfavesszőből készült kosarak, csak hogy ezekben a férgek is szívesen tartózkodnak, mindazonáltal könnyen fertőtleníthetők, mert csak be kell mártani őket forró lúgba s elpusztulnak a férgek petéikkel együtt.

Legáltalánosabban alkalmazzák a fából való tojófészkeket, a mint 31.sz. ábránkon látható. Ezek elkészítése igen egyszerű: 35 cm. szélességre és 40 cm. magasságra fenék-, illetőleg hátoldaldeszkát alkalmazunk pl. az ól egész szélességében, azután minden 35 cm. távolságra válaszfalat állítunk be

szintén deszkából, szintén 40 cm. magasságban, elől a padlótól felfelé csekély magasságra léczet szegezünk oda, hogy a tojások ki ne gurulhassanak és készek a tojófészkek. Kotlófészkeket hasonlóan készíthetünk, ugyanilyen nagyságra. Szükség esetén 2—3 sor ilyen tojófészkeket is készíthetünk egymás fölé, csak kiugró deszkát kell alkalmaznunk, hogy a tyúkok könnyen ki- és bejárhassanak. Tojófészkek nem kell annyi, mint a hány tyúk van, hanem 2—3 tyúkra számítunk egyet-egyet. A fészkekbe porcellán-tojást teszünk, mert a tyúkok nem szeretnek üres fészkekbe tojni.

A tojóképeség ellenőrzésére szolgálnak az ú. n. csapó-

40. Pulykakotlasztó.

fészkek, a melyek olyan szerkezetűek, hogy a tyúk bemehet, de letojva a tojást magától ki nem jöhet. A kezelőnek kell jönnie, a ki kiemeli a tyúkot, megnézi a lábgyűrű-számot s feljegyzi. Ezen az úton-módon lehet pontosan megállapítani melyik tyúk hányat tojt évente. Sokféle szerkezetű ilyen fészkek vannak s a választásnál arra kell ügyelnie hogy a becsapódó ajtó ne okozzon nagy zajt s ne törje el a tyúk farktollait, mert az ilyen fészket kerülni fogják a tyúkok. Házilag is előállíthatók ezek a csapófészkek. Az ajtó lehet félig nyílt s a küszöbtől egy pálczával megtámasztjuk. A tyúk, ha bebújik a fészkekbe, felemeli egy

kissé az ajtót, mire a pálczika leesik s az ajtó lassan bezáródik mögötte (69. sz. ábra).

Végül a tojásevő tyúkok elleni védekezésről is meg kell emlékeznünk. Ezen rossz szokás ellen kettősfenekű tojó-fészekkel védekezünk, a melynek felső feneke ferde, úgy hogy a tojás, a mint rákerül, rögtön legurul a másik fenéken levő szénára vagy szalmára.

Tyúkoknak, gyöngytyúkoknak és pulykáknek egyforma ólberendezés kell, azzal a különbséggel, hogy a pulykák

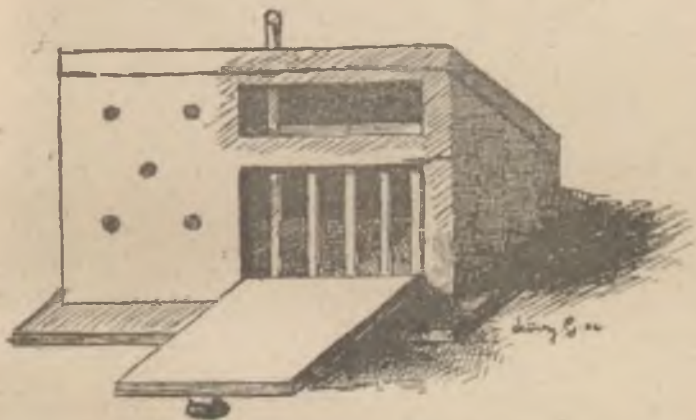
41. Kotlóborító.

minden tekintetben nagyobb méreteket igényelnek. Az ülőrúdakon 30 cm-nyi terület kell nekik, a tojófészkeknek 50 cm. mélynek és 50—60 cm. magasaknak kell lenniök.

A víziszárnyasok ólberendezést nem igen igényelnek. Tojó és kotlófészkeik hasonló szerkezetűek lehetnek, mint a tyúkoké, legfeljebb nagyobbaknak kell lenniök a fajtához képest. Az emdeni lúd akkorát igényel, mint a pulyka, míg közönséges kacsza csak akkorát, mint a tyúk.

10. Baromfitelepek.

Habár a nagyobb szabású telepberendezések ismertetése nem tartozik e rövid kis munka keretébe, mégis szükségesnek tartjuk rátérni, hogy a kezdő tenyésztő, a ki előtt rendesen távolfekvő nagy czélok lebegnek, legalább némi tájékozást meríthessen e sorokból. Oly gyakran merülnek

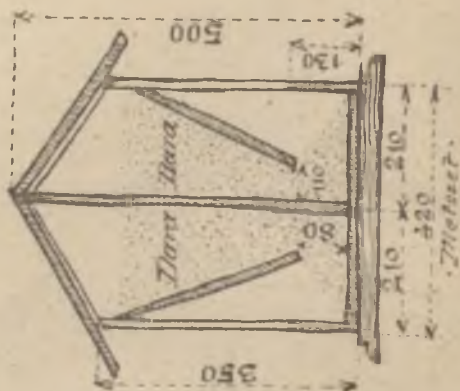

42. Kotlóborító előlnézete.

fel a baromfitelepek létesítése iránti kérdések, hogy szükségesnek látszik a telepberendezések nehézségeire rámutatni, már csak azért is, mert a tenyésztők rögtön nagyban akarnak kezdeni, ahelyett, hogy először kicsiben kezdenék és a szükség, illetőleg a lehetőség határai között terjesztenék ki tenyészetüket. A gazda baromfiai után néha 100% hasznot is lát, de figyelembe veendő, hogy az eleséget a legtöbb esetben nem számítja, legfeljebb a mit póttakarmányként ad nyáron, télen meg erőtakarmányként. A berendezkedés a gazdaudvaron jóformán semmibe sem kerül, úgyszintén a vezetés-kezelés is ingyenes, mivel a ház asszonya végzi ezeket, a méretekhez alkalmazott, sokszor kitűnő gyakorlati szaktudással.

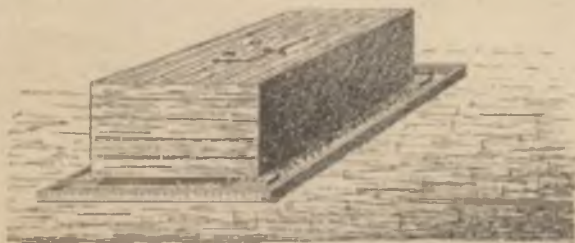

43. Kotlóborító oldalnézete.

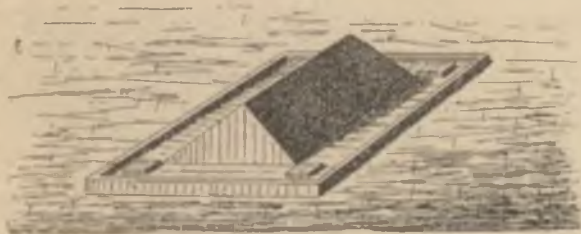
44. Szárzatkarmányályu.

Másként áll a dolog telepnél, a hol az épületekben jelentékeny tőke fekszik, a melynek meg kell hoznia a maga kamatját, a telektőkeértékről nem is szólva. Gazda udvarán sok a hulladék, sok a tarló stb., a melyek az

45. Baromfietető.

etetési költségeket nagymértékben apasztják, nagytelepnél ez nincs így, mert a rendes kifutóban rövidesen felszednek minden ehetőt a baromfiak s így teljesen zsákból kell őket etetni. Ha ilyen telep gazdasággal van kapcsolatban, akkor az nagy előny. Ha azonban minden feletetett szemet venni kell drága pénzen, egészen másként fognak a számadások állani. Figyelemre méltó azután

46. A baromfietető alapja.

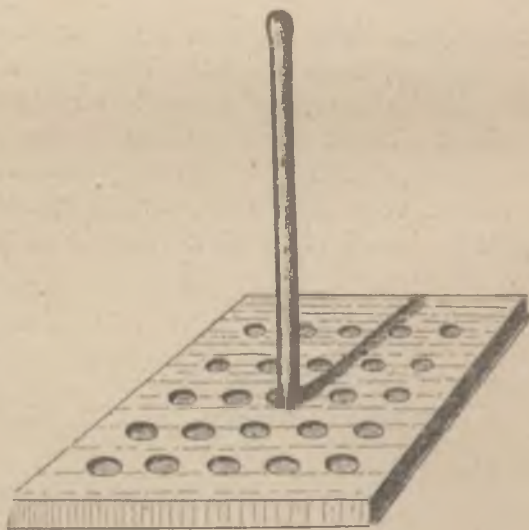
a kezelés, a melyért okvetlenül fizetni kell, mivel sok ezer állatnak több ápoló kell. A telepvezetőnek pedig hivatása magaslatán álló, minden oldalról tapasztalt, kereskedelmileg is képzett egyénnek kell lennie. Szó sincs róla, a

47. A baromfietető kereszt-
metszete.

nagy telepek is hozhatnak szép jövedelmet, mint azt az amerikai példák mutatják, de csak olyan ember kezében, a ki erős akarattal, kitűnő munkabírással és kiváló szakértelemmel van felruházva, mert csakis nagy tömeg hozhat nagy hasznot.

Már a telep helyének a megválasztása sem könnyű feladat. Száraz, kopár helyen sohasem fogunk boldogulni, valamint nedves, kötött talajon sem, mert a nedvességben a legkülönbélebb betegségek vígan tenyésznek.

48. Csibeetető.

A baromfinak védelem kell úgy az időviszontagságok ellen, mint szél, eső, hó, forróság és a betegségek ellen. Ezt a védelmet csak növényzet adhatja meg. Könnyű, áteresztő talaj, a mely a trágyát gyorsan feldolgozza, csak akkor

érvényesíti baromfinevelő hatását, ha árnyékot adó fákkal és bokrokkal van benőve, a melyek nemcsak eleséget, hanem védelmet is nyújtanak. Ezért kiválóan jövedelmező a gyümölcsstermelést baromfitenyésztéssel összekapcsolni, mert ebben az esetben a terület kettős hasznót hoz.

A telep fekvése sem közömbös dolog. Az északi és nyugati szelek sok kellemetlenséget okozhatnak. A baromfi szélben nem szeret künn kapargálni, mert a szél tollait felborzolja s ilyenkor szomorúan húzódnak meg a sarokban,

49. Csibeetető.

avagy elkapargálnak a kaparóhelyiségben, folyton kivágyván a tágas kifutóba. De a csibenevelést is jelentékenyen befolyásolja, védett-e a telep, vagy nem, mert a kis csibe meleget, sok meleget kíván. A telepnek tehát természetes védelemmel kell bírnia mint pl. 32 sz. ábránk mutatja, a hol hatalmas fákból álló liget nyújt védelmet az állatoknak a zord északi és nedves nyugati szelek ellen.

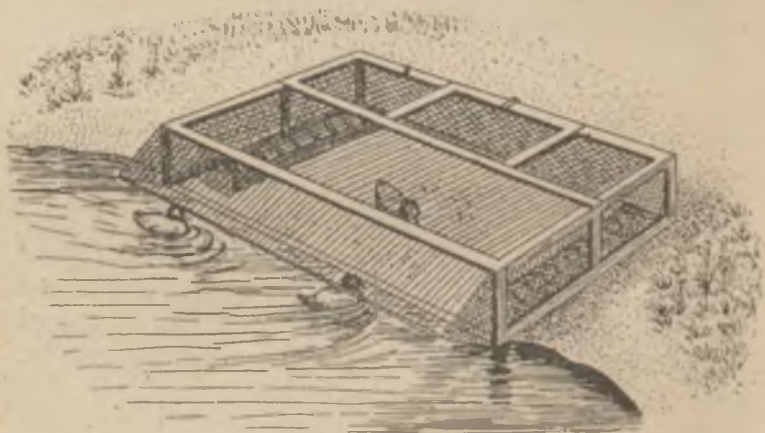
Épület sokféle kell egy jövedelmező nagy baromfitelepen. Az egész állományt nem eresztethjük össze, hogy pl. néhány száz tyúk, vagy kacsza együtt legyen egy nagyobb területen, mert a tyúkok és kakasok túlságosan zavarnák egymást. 33. ábra. A talaj védettebb helyeit túlságosan kihasználnák, azért törzsekre kell az egész állományt felosztani, egy fél kat. holdra számítván körülbelül 50—80 darab középnehéz tyúkot a

50. Gyorscsirázató.

megfelelő kakasokkal, különben nem számíthatunk megtermékenyített tojásokra.

Az ól, kaparó és kifutó építésénél ugyanazok az irányadók, a melyek az első fejezetekben kifejezésre jutottak, 34. sz. ábránkon bemutatunk ilyen telep-ólmintát, kaparóval és kifutóval együtt. Ilyenek egymásmellett hosszú sorban elhúzódhatnak. Ha tehát a tenyésztő, a kinek ambíciója nagy telepet létesíteni, kezdi 10 ilyen óllal és udvarral s látja, hogy számítását megtalálja, akkor fog magának még

51. Elkülönített etető kacsafiak részére.

10 ilyen építeni s így tovább. Fel akarjuk itt a figyelmet hívni a talaj folytonos fertőtlenítésére, felszántására, vagy felásására, különben az állandó használat folytán befészkelik magukat a betegségek. A nevelő és hízaló helyiségekről már volt szó.

A lúd, pulyka, gyöngytyúk kevésbbé alkalmas nagyban való tenyésztésre, ellenben a kacsza szinte arra van rendelve, hogy nagy telepeket népesítsen be. Amerikában vannak kacsafarmok, a melyek évente 40—50 ezer fiatal kacsát hoznak forgalomba. Ezeknek a telepeknek több épületre van

szükségük, ú. m. 1. helyiségek a tenyészkacsák részére; 2. keltetőhelyiség; 3. nevelőházak; 4. szabad kifutók; 5. hízlalók a kifutóval; 6. kifutó nélkül; 7. ölő és csomagoló helyiségek; 8. gazdasági épületek. 35. és 36. ábráink bemutatnak ilyen helyiségeket a tenyészkacsák részére. Az elvek ugyanazok, mint a melyeket az előzőekben már kifejtettünk.

A tenyészkacsák által tojt tojásokat kikeltetjük az üzem nagysága szerint kotlókkal vagy gépekkel, bár ma már igazi nagy üzemet keltetőgép nélkül el sem lehet képzelni. Az itt bemutatott telepek keltetőgépekre vannak alapítva. A kikelt kacsák a nevelőházban nőnek fel, a mely szintén igen egyszerű szerkezetű. Következőekben bemutatunk egy-két mintát. Nevelőháznak előnyösebb délnek lejtő, sűrűn gyepes területet választani.

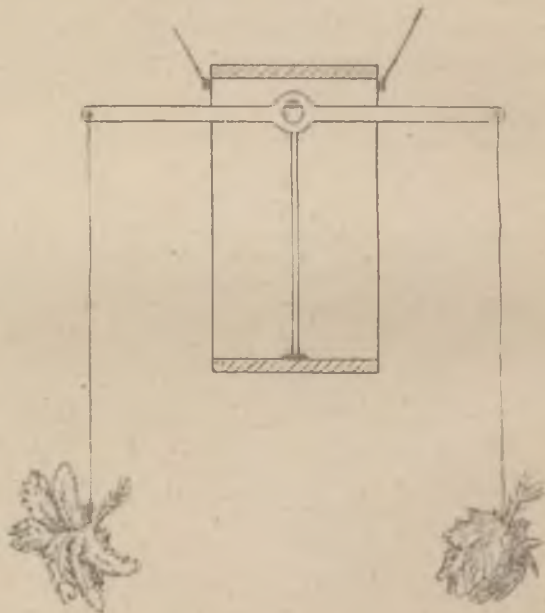
37. számú ábránk két-szárnyú kacsanevelőólat ábrázol, a mely egyike a legpraktikusabbaknak. A ház

52. Házilag készíthető szecskavágó.

bíró, 100 m. hosszú, 80 részre van osztva, a melyek $2\frac{1}{2}$ méter szélesek és 4 méter hosszúak, az épület kátránypapírral van fedve. A kifutók éppen olyan szélesek és 40 m. hosszúak. Minden rész 50 drb kis kacsra befogadására elégséges, úgy hogy az egész épületben 4000 drb kacsra fér el. Többet mint 50-et egy részbe tenni nem tanácsos, mert ez hátráltatná a kacsák növekedését. A kiemelkedő épületrész magába zárja a fűtőkazánt, stb. A csöves szerkezetű belső fűtőkészüléket a 38. sz. ábra

mutatja. *A* a kazán s ebből az épület közepén végigfutnak a vascsövek. *C*-vel azok vannak jelölve, a melyekben a forró víz a mesterséges nevelőkbe megy, 50 m.-re 5 cm. lejtéssel bírnak; a *B*-vel jelölt csövek a használt vizet visszavezetik a kazánba, ezek is 5 cm. lejtéssel. Az 1—30-ig terjedő számok a csavarhelyeket ábrázolják; *a* a gerendák, a melyek a csöveket alátámasztják; *b* a haránt-

53. Egy különös etetőeszköz.

gerendákat jelöli, a melyek az épületet keresztezik. Az épület két szárnya ilyként külön-külön lesz fűtve, de lehet együttesen is, a mikor természetesen nagyobb kazán kell. Nagy üzemeknek utóbbi feltétlenül előnyösebb. A nevelőben lévő mesterséges anyák igen egyszerűek, deszkaüregek, a melyeknek teteje fedi a vascsöveket; elől flanelczafatok lógnak, hogy az állatok könnyen ki- és bejárhassanak. A fenékdeszkán tolókákkal ellátott lyukak

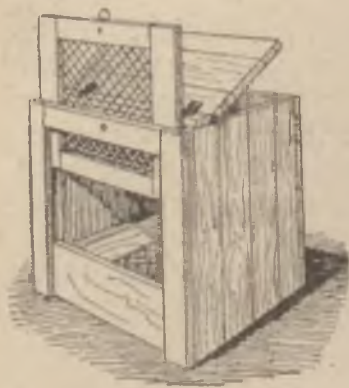
vannak a hőszabályozás céljára. A fenékdeshzával egyéb-ként is lehet a hő szabályozni, a mennyiben úgy lehet alkalmazni, hogy feljebb és lejjebb legyen állítható. A hol a melegítő csövek futnak, ott fedett hely van, a melyet a kis kifutótól (állítható fenékdeshzá) a flanellezafatok választanak el. A kis kacsák eleintén itt vannak. Ha fáznak, a csövek alá bújnak, ha szaladni akarnak, kimennek a kis kifutóba, a mely még a nevelőben van, ha pedig már nagyobbak s jó idő van, a szabad kifutóba kerülnek. Itt

54. Itató.

nevelődnek, míg a hízóba nem kerülnek. A kacsanevelő belül hasonlít a csibenevelő belsejéhez. 39. sz. ábránkon ilyen kétoldalú kacsanevelőt láthatunk.

Általános az a hiedelem, hogy kacsatenyésztést víz nélkül nem lehet űzni. Mindenesetre jó, ha van s a tenyészkacsáknak okvetlenül kell is vízi kifutót — medencét, mint képünkön is látjuk — készíteni, de a hízókacsáknak, vagyis a fentebb leírt módon nevelt és eladásra szánt kacsáknak nincs vízi kifutóra szükségük. Ezek víz nélkül is pompásan felnevelhetők és felhízalhatók.

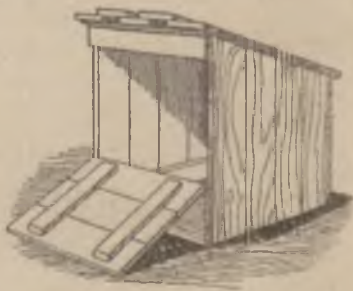
55. Kotlófészekhely.

Baromfitenyésztési eszközök.

A sikeres tenyésztéshez sok mindenféle eszköz szükséges, a melyek többnyire házilag állíthatók elő, ha a tenyésztő nem sajnálja a fáradságot s van egy kis gyakorlati érzéke. A leleményességnek és az ügyességnek tág tere nyílik itt magát a jövedelemszerzésben és a munkák megkönnyítésében kipróbálni. Az itt felsoroltak inkább csak mintakul és buzdí-

tásul szolgáljanak arra nézve, hogy a gazda lehetőleg maga készítsen minden szükséges baromfitenyésztési szerszámot s csak akkor vásároljon, ha jövedelme már kibírja a több költséget. A keltető- és nevelőgépekről már szólottunk az előző füzetekben, azért itt mellőzzük őket. 40. sz. ábrán azonban bemutatjuk, hogyan lehet a pulykát kotlásra bírni. A dolog nagyon egyszerű s a kép önmagát magyarázza. A pulykát addig kényszerítjük ülni, míg azt nem hiszi magáról, hogy lekotlott. Ha azonban a pulykák tojni kezdenek, akkor szüntessük be az eljárást, illetőleg ne kezdjük el, mert működésük ezen időszakban bizonytalan. 41. sz. ábránk kotlóborítót mutat be, ugyancsak a 42. és 43. sz. ábrák is.

Magyarázat a képekhez nem kell. Az etetéssel sok baj szokott lenni és sok eleség pocsékolódik el, ezért lehet önműködő etetőket készíteni s elszórás helyett ezeket tenni a baromfi elé. Az etetési időben elébe tesszük a baromfinak a száraztakarmány vá-

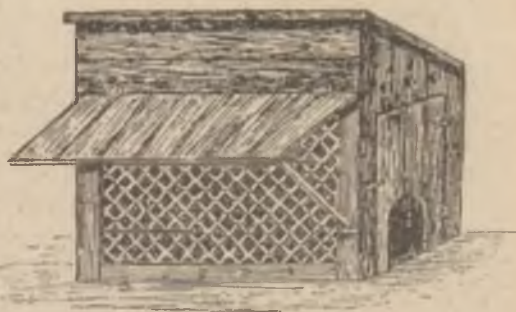
56. Kotlófészekhely.

lyut s ha jóllakott,
megint elveszszük.
Ilyeneket mutat be
a 4. sz. ábra, vala-
mint a 45., 46. és
47. sz. ábrák is. A
képek után a vá-
lyuk, illetőleg ete-
tők könnyen utána
készíthetők. Csibe-
etetőt mutat a 48.

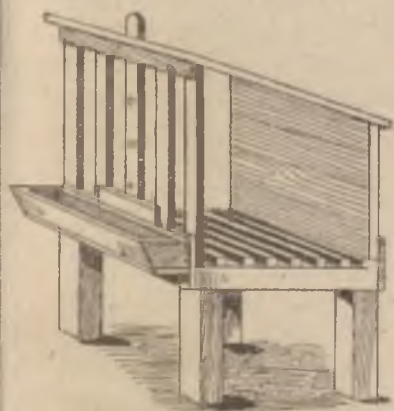
számú ábra, a mely nem más, mint egy bemélyedésekkel
bíró deszka, a mely a könnyebb kezelés végett emelőrúddal
van ellátva. A bemélyedésekbe kerül a csibeeleség, a mely-
ből így nem veszhet el semmi. Egy másik csibeetetőt
mutat a 49. sz. ábra, a mely francia eredetű. Ez fatömb,
a melybe egy pálczika van erősítve, e köré tapasztják az
árpalisztból és tejből készült csibeeleséget, a mit a kis
állatkák teljesen lecsipegetnek.

Fontos eleség a zöldtakarmány, különösen télen, mikor
nincs fű, sem zöltség. Az ügyes
baromfitenyésztő ilyenkor
zabot csiráztat s e célra szol-
gál 50. sz. ábrán feltüntetett
készülék. Lehet persze másként
is csiráztatni, de a zab így
hamar megpenészedik.

A készülék nem egyéb egy
szekrénynél, a melynek külső
burkolata fa, a belső pedig
érczből van, a fűtést lámpa
végzi, a melynek melege a
két fal között áramlik fel, úgy
hogy petróleumgázok nem
juthatnak be a belső űrbe,

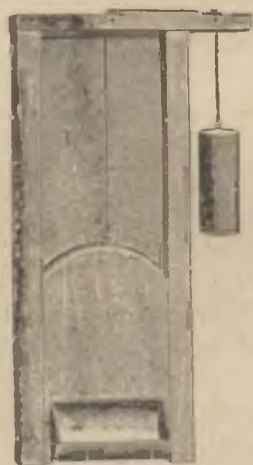

57. Több célra használható baromfiketrecz.

58. A kotlás elmulasztását szolgáló ketrecz.

a hol a csirázás folyik. A külső faburkolat mint hőszigetelő is szerepel, míg az ércfal a magvak befogadására szolgál. A mint 50. ábránkon látható, a készülék feneke van a lámpa s fölötte közvetlenül víztartány van a felülről lefolyó víz befogadására. Ez a tartány úgy van megcsinálva, hogy csak bizonyos mennyiségű víz tud rajta megmaradni, a fölösleges lefolyik egy másik tartányba, a honnan újból fel lehet tölteni. A készülék teteje ugyanis kinyílik s az itteni tartányba meleg vizet kell

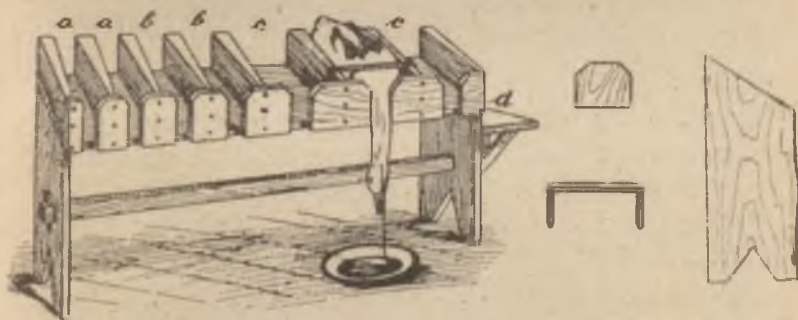
59. Önműködő óllyító.

önteni, a honnan ez lassan végig szivárog az összes fiókokon, a hol részben felhasználják a zabcsirák felépítéséhez, részben elpárolog, részben lefolyik az előbb említett lámpa fölötti tartányba, hogy ott szintén párologjon. A készülék belsejében fiókok vannak erős drótfonatú fenékekkel, mely arra szolgál, hogy levegő átjárhassa a csirázó magréteget s ezáltal a penészedés meg legyen akadályozva. Egy másik előnye ennek a dróthálózatnak, hogy elősegíti a gyökérképződést, a mi viszont maga után vonja a bő csiraképződést. Mint-hogy továbbá a készülék belseje állandóan páratelt levegővel bír, a gyökerek nem száradnak el. A lámpának nem is kell állandóan égnie, vagy legalább is nem nagy lánggal, mert a főczél, hogy a víz langyosmelegen tartassék. Ha tűztől félünk, éjjelre elfújhatjuk, nyáron meg egyáltalán nem kell égnie.

A száraz zabot előzőleg beáztatjuk, azután 5 cm. vastag rétegben rárakjuk a fiókok drótfonataira. Az előzetes áztatás nem okvetlenül szükséges, csak ennek elmaradása esetén a csiráztatás egy nappal tovább tart. A csirázás a meleg

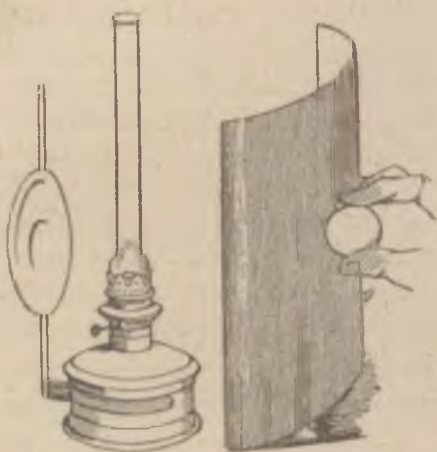
(körülbelül 20°C) és a vízpárák következtében gyorsan megy végbe s a mint a gyökerek kifejlődtek, *Cremat* megfigyelései szerint $2\frac{1}{2}$ –5 cm.-nyit is nő a csira naponta. A növekedést az is elősegíti, ha mindig ugyanazt a vizet, tudniillik a lefolyt vizet öntjük fel és használjuk a csiráztatáshoz.

A csirázott zab etetése nemcsak azért előnyös, mert kitűnő zöldtakarmányhoz juttatja a tyukokat, hanem azért is, mert tetemes mennyiséget képvisel. Egy mérő zabból 2–3 mérő eleséget kapunk. Ha egyéb zöld eleség áll rendelkezésünkre, mint pl. friss fű, kelkáposzta, saláta stb., akkor $1\frac{1}{2}$ –5 cm. hosszúságában etetjük a csirázott zabot,

60. Baromfivágópad.

ha meg csak ezt vagyunk kénytelenek etetni, akkor 7–15 cm.-nyire hagyjuk megnőni. A sok szem különbözőképpen fejlődik, különböző hosszúságú csirák vannak mindig, azért legalkalmasabb az utóbbi stádiumot megvárni. Általában négy napi csiráztatás után etetik a zabot, a mikor ez utóbbi 24 órai áztatásnak volt kitéve. Van olyan terjedelmű készülék is, a mely 100 liter magot foglalhat magába és 625 tyúk részére szolgáltat eleséget. A számítás alapja az, hogy 25 tyúkra 1 liter zab esik, a mely 2–3 liter zabcsirát eredményez. Ha azonban nem etetünk annyit,

61. Tojásvizsgáló.

tyúkok részére, mert könnyen emészthető. Sokszor pusztulnak a kis kacsák és nem tudni miért. Ez sokszor azért van, mert a többi kacsák és néha egyéb baromfiak eleszik előlük az eleséget. Ennek elkerülésére készíthetünk egy 51. ábra szerinti drótketreczet s ebben adjuk a kis kacsáknak az eleséget. Az 52. sz. ábra egy házilag készíthető szecskavágót mutat be.

A baromfinak szüksége van szecskára, felaprított zöldelésre, csalánra, hogy e célra külön ne vegyünk szecskavágót, régi kasza segélyével készíthetünk magunknak egyet házilag.

A tyúkoknak sok mozgásra van szükségük különben elhíznak és nem tojnak. A hol nagy kifutó van nagy udvaron,

a mennyit a tyúkok enni akarnak, akkor több tyúk számára is elég az így csirázott zab.

A fiókokat bizonyos beosztás szerint töltjük meg, legegyszerűbb természetesen, ha mindennap megtöltünk egy fiókot s ehhez képest egy kiürül, úgy hogy mindennapra legyen friss csira.

A csirázott zab igen kitűnő takarmány a

62. „Reform” tojáspolcz.

ott ez meg is van nekik adva, ellenben, a hol kicsi az udvar és ki sem mehetnek semerre, ott másként kell mozgási alkalmatosságokról gondoskodni. Ilyet nyújthatunk pl. ha 53. sz. ábra szerinti mérlegyszerű készülékre felakasztunk egy-egy káposztafejet. A tyukok erre felugrálnak, csipegetik a káposztát s pompásan elszórakoznak.

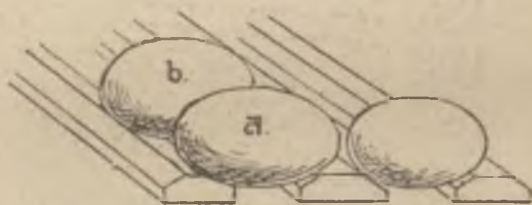
63. Tojástartószelekrény.

Az itatást is elég nehéz a gazda udvarán megoldani. Ha a baromfinak, különösen a tyúkfélének trágyalevet kell innia, nem számíthatunk egészséges állományra soha sem. 54. sz. ábránkon láthatjuk, egyik módját az itató elhelyezésének, hogy a tyukok lábukkal ne jár hassanak az itatóban s pl. a disznók se szagoljanak bele.

55. sz. ábránk egy alkalmas kotlófészket mutat be, valamint az 56. sz. ábra is. Előbbi azonban jobb, mert szellősebb, még akkor is, ha le kell takarnunk besötétítés céljából ponyvával.

Sok mindenféle célra alkalmas az 57. sz. ábrán feltüntetett ketrecz, lehet kotlófészek, lehet kotlóborító, de idegenből vett baromfit is helyezhetünk el benne, míg meg nem győződünk, hogy teljesen ragálymentes.

Némely tyúknak az a baja, hogy folyton kotlik. Leszoktatás céljából mindenfélét követnek el vele, de rendszerint hiába. 58. sz. ábrán bemutatott ketrecz alkalmas eszköz a leszoktatásra. A folyton kotló tyúkot bezárjuk ebbe a ketreczbe, a melynek feneke durva léczekből van

64. A tojástartószekrény léczberendezése.

összeróva. A tyúk egyrészt kényelmetlenül érzi magát ezeken a léczeken, másrészt a baromfiudvar kíváncsi lakói körülserglik a ketreczet és diskurálnak a maguk módja szerint. A kotlós tyúk ezt restelli s közben elfelejti kotlási szándékát.

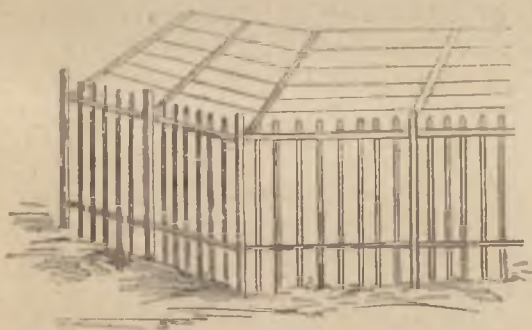
A reggeli órák a legtöbb élvezetet nyújtják a baromfinak, mert a különféle éjjeli bogár, hernyó meg giliszta ekkor tér haza éjjeli körútjáról nagy lassúsággal. Ezeket fogdossák össze a baromfiak a kora reggeli órákban. Ezért sohasem ereszhetjük ki elég korán a baromfit. Az önműködő ól-nyitó 59. sz. ábra ezt lényegesen megkönnyíti nekünk. Az ól-nyílás előtti csapóajtót csupán súly mozgatja, ha az ajtó alján levő eleségtartó tele van, akkor lezárul, mihelyt

azonban ez kiürül, a súly felhúzza az ajtót s a baromfi kimehet a szabadba. A mint pitymallik, a kakas rögtön felébred s látván a kész eleséget csipegeti, mire az ajtó lassan magától kinyílik.

A levágást megkönnyítő állvány van a 60. sz. alatt ábrázolva. A kép önmagát magyarázza: *a)*, *a)* közök csirkékre, *b)*, *b)* közök kacsákra, *c)*, *c)* közök libákra való, *d)* asztalka a kés stb. elhelyezésére való.

A tojások kezelése igen fontos, azért erre nézve is elmondunk egy-két dolgot.

61. sz. ábrán látunk egy olcsó tojásvizsgáló lámpát, a mely nem áll egyébből, mint egy közönséges lámpás,

65. Baromfiudvarkerítés.

körülvéve fekete papírból készült köpenynyel. A köpenyen tojásnagyságú nyílás van, a tojások odaillesztésére.

Nem jó, ha a tojások egymás hegyén hátán fekszenek. 62. sz. ábrán bemutatott tojáspolcz igen czélszerű eszköz, de a tojástartó szekrény sokkal jobb (63. és 64. ábrák). Készíthető különböző nagyságban. Az egyes fiókokban ferdén álló léczek vannak (64. sz. ábra) s ezeken fekszenek a tojások. Ha most meg akarunk fordítani egy sort, csak elemeljük a sor legalján levő tojást s a többi utána gurul, a kivett tojást azután legfelül helyezzük el.

66. Vándorbaromfiól.

ütköznek, a mikor felrepülnek, visszaesnek. Néhány sikertelen próba után felhagynak a repkedéssel.

A tyúkok, pulykák — de néhol a libák is kitünően értékesítik a tarlón elhullott magvakat, vagy szedegetik össze a különféle bogarakat, sőt egereket is. Ezért jó őket néha kivinni a szántóföldre, a mi legczélszerűbben vándortyúkólban történik 66., 67. sz. ábráink bemutatnak ilyeneket. Különösebb magyarázat nem kell hozzá, csak legfeljebb az, hogy lehetőleg olcsón állítsuk őket össze. A 67. sz. ábrán alatt kiálló deszkaüreg a tojófészkeket képviseli.

A macskák sok szép csirkét rabolnak el, azért ellenük is kell néha védekezni. 68. sz. ábránkon látjuk, minő olcsó szerrel lehet a macskákat összefogdosni. A magyarázat a következő: A kamra ablaka „a” súlylyal van megnehezítve. Az ablak és ablakráma közé „c” bot van támasztva, amely az ablakot félig nyitva tartja. Erről a botról „d” zsinóron lóg „e” deszka, a mely egyik végével a falnak van

67. Vándortyúkól.

támasztva. A kamrában csalétket (madarat, húst stb.) helyezünk el. A macska beugrik az ablakon, súlyától a deszka lebillen, kirántja a botot az ablakközből, az ablak becsapódik s a macska meg van fogva. De még nem végeztünk vele, mert az elfogott macska igen mérges, ilyenkor legjobb az ablakon át agyonlőni.

A tömőgépekről is volt ugyan már szó, de mivel ez 70. sz. ábra kitűnő s főleg nagyüzemekre alkalmas, még

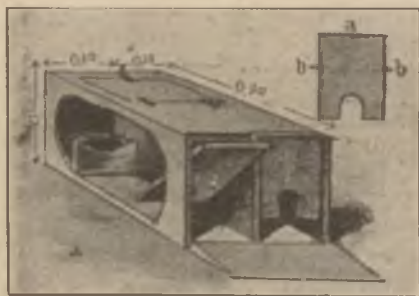
68. Macskafogó.

bemutatjuk rövidesen. Az eleség lágy, a mit az állatokba tömnek s mint látjuk, egyszerre több ember is dolgozhatik vele.

Sok egyéb ügyes eszköz segítheti a tenyésztőt, de valamennyit nem lehet leírni. Ezek figyelembevételével sok dologra önmagától fog a gazda rájönni.

Karbantartás és tisztogatás.

A sikeres tenyésztéshez a jó ól elengedhetetlen feltétel, mert ettől függ az állatok egészsége, a legmagasabb jóvedelmet pedig csak egészséges állatoktól várhatjuk. Evégből mindenekelőtt friss levegőre van szükség, tehát gondoskodnunk kell, hogy az ólakat szellőztetni is lehessen anélkül, hogy huzat keletkezzen. Az ablakokról már szólottunk. A mennyiben a tetőn nem alkalmazhatunk szelelőnyílásokat, az ablakok fölé alkalmazzuk, de vegyük figyelembe, hogy tetszés szerint beállítható zárókészülékkel kell ellátva lenniök. Építenek néha egész szelelőkéményeket a rossz levegő eltávolítására. A szelelő jelentőségét a baromfiólbán nem kell le-

69. Csapófészek.

becsülni. Tudjuk, hogy a baromfitrágya igen erős szagú s ha az alommal együtt rothadásnak indul, oly kellemetlen légkört idéz elő, hogy a baromfi inkább elkerüli ólját, semhogy magától belemenjen. Ha szellőztetőket alkalmazunk baromfiólainkra, akkor ügyel-

ünk, hogy kezeljük is őket, vagyis nyáron tartjuk nyitva s télen csukjuk be, különben éppen az ellenkezőjét érjük el velük, mint a mit célba veszünk.

Faluhelyen látni, hogy a baromfitrágya évről-évre összegyűl a baromfiólbán, mert sohasem tisztogatnak. Ebben a trágyában tenyésznek a betegség csirái s itt tanyáznak a tetvek és egyéb férgek.

És ezek a férgek, tetvek, óvantagok okozzák, hogy néha egész falvak baromfiállománya kipusztul, mert egész éjjel vérét szívják a baromfinak, a mely ennek következtében elgyengül, elsatnyul, fogékony lesz a betegségek iránt.

Kísérletek beigazolták, hogy ép erős baromfit sem ojtással, sem etetéssel nem sikerült megbetegíteni, ha csak oly nagy adagot nem adtak neki, a milyen rendes körülmények között nem is igen kerülhet a baromfiba.

A tetvek és különösen az óvantagok ellen tehát nagyon kell védekeznünk s evégből nemcsak a trágyát kell lehetőleg minél gyakrabban kihordanunk, hanem az ól belső falait ki kell meszelnünk, az üllőrudakat és fészkeket le kell mosnunk fertőtlenítő szerekkel. Azt már több ízben említettük, hogy a repedések képezik a férgek búvóhelyét, azért már az építkezésnél lehetőleg el kell ezeket kerülnünk, de ha évente legalább 2—3-szor jól kimeszeljük belülről az ólat, nem lesz okunk mit tartani a férgektől. Ez ugyan a legegyszerűbb és legolcsóbb védekezési mód, de még erősebb hatást érhetünk el, ha a mésztejbe klórkálit, karbolsavat, vagy más hasonló erős fertőtlenítő szert keverünk bele. Igen erős és emellett olcsó fertőtlenítő szer, ha finom porrá tört meszet $\frac{1}{3}$ -rész kénvirággal keverünk s ezt vízben félóráiig forrni hagyjuk. Az így nyert keverékkel évente többször kimeszeljük az ólat. Egyszeri főzet sokáig eltartható. Ha meszeléssel nem akarunk vesződni, akkor vékony kátrányréteggel is kenhetjük be az ól (faól) falát, természetesen ezt is kell időnként megújítani.

Az üllőrudakat s egyéb felszereléseket legjobb forró lúggal időnként lemosni. Ha fűzfavesszőkből készült kotló- és tojófészkeket használunk, akkor ezeket egészen egyszerűen forró lúgba mártjuk, s azután meghagyjuk száradni. A fából való fészkeket különös gonddal kell lemosni, mert ezeknek a repedéseiben és sarkaiban nagyon szeretnek a férgek meghúzódni.

A hogy éber figyelemmel kell kísérnünk az ól belsejét, azon mód gondját kell viselnünk a kaparóhely és kifutónak is. A baromfi mindenfelé elpotyogtatja ürülékét, úgy hogy akifutó talaj a úgyszólván telítve lesz vele, a mi a baromfiak egészségére nagyon ártalmas, mert ha már saját ürülékükben

kapargálnak a tyukok, nagyon hamar felszednek valami betegséget s ezért ha a kifutókkal nem tudunk váltógazdaságot űzni, akkor legalább ásassuk fel a talaját s forgassuk meg a földet, hogy a trágya a földben elkorhadjon. A gazda udvarát pedig, a hol a hazai baromfiállomány túlnyomórésze tenyészik, separtesse ki minél gyakrabban, mert udvart

70. Tömőgép.

nem igen lehet felásatni. Óvakodjunk, hogy udvarunkba és ólunkba betegséget behurczoljanak, mert ezt nagyon nehéz kipusztítani onnan. A csirák újból és újból életrekaphatnak és megtizedelhetik a baromfiállományt. Ezért idegen baromfit sohase ereszsünk baromfiállományunk

közé, mielőtt 2 heti vesztegzár alá nem helyeztük, mert sokan úgy gondolkoznak: döglük a baromfi, tehát adjuk el. Félre-
eső sarokban rójjunk össze egy kis ólacsát s itt tartsuk
addig az újonnan vett baromfit, míg meg nem győződünk,
hogy teljesen egészséges.

Végül a tatarozásról szólva, ajánljuk a baromfiólat is a
gazda figyelmébe, mint akárcsak a szarvasmarhák istállóját.
Időnként vizsgálja meg ezt is, milyen karban van, jó-e
a tető, nem járja-e át a szél a baromfiak hálólhelyét, tiszta,
rendes-e minden? Mert nagy baj, ha a baromfiak egész éjjel
áznak és fáznak. Ez is fogékonyakká teszi őket a beteg-
ségek iránt. Sok millió koronát jövedelmezne az országnak,
ha a gazdák az itt közölt utasításokat betartanák, mert a
jó ól a legjobb védelem baromfibetegségek ellen s ha
csak a felét tudnók megmenteni az évente gondatlanságból
elhulló baromfinak, akkor már egy nagy lépést tettünk
volna ennek a tenyésztési ágának oly nagyarányú fejlesz-
téséhez, a melyet a nyugati beviteli államok tőlünk elvárnak.

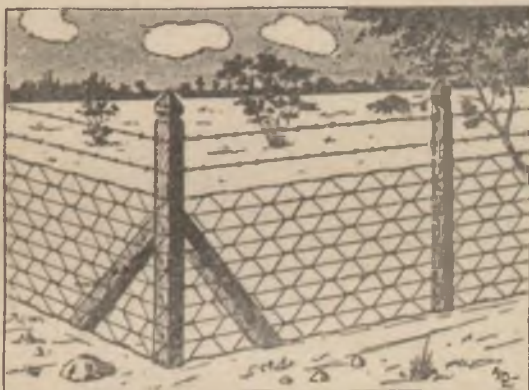
TARTALOMJEGYZÉK.

	Oldal
A szükséges helyiségek és azok fekvése	5
A baromfiudvar a gazdasági üzemben	8
Önálló épületek	11
Anyag és építési mód	15
Tyúk-, gyöngytyúk- és pulykaólak... ..	19
Víziszárnyas ólak	31
Keltő-, nevelő-, hízlató- és ölőhelyiségek	38
A kaparóhelyiségek és a kifutó	43
Ólberendezések	50
Baromfitelepek	57
Baromfitenyésztési eszközök	66
Karbantartás és tisztogatás	76

SZABADAL-
MAZOTT

DELTA

DRÓT-
FONAT

Legújabb és legtökéletesebb kerítésanyag, mely egyesíti az eddig ismert gyártmányoknak összes előnyeit azoknak hátrányai nélkül. — Szerkezete mindenben megfelel a szilárdsági követelményeknek. — Erős szegélylyel bír. — Alakja tetszetős.

Szerelése rendkívül egyszerű.

Raktáron levő szélességek: 1, 1.25, 1.50, 2 és 3 méter. Kimerítő ismertetéssel és mintákkal készséggel szolgál:

KOLLERICH
Pál és Fiai

első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaárugyára

BUDAPESTEN. Központi iroda és raktárak:

IV., Ferencz József rakpart 21. sz.

BAROMFIHÍZLALÁS ÉS ÉRTÉKESÍTÉS

28 ábrával

Írta: **WINKLER JÁNOS**
a Baromfitenyésztők Orsz. Egyesülete titkára.

Ara 50 fill.

Szerző e füzetben nemcsak éppen a baromfi-hízlalás és a hízott baromfi értékesítéséről, hanem egyúttal több más oly kérdésről is értekezik, amelyek minden baromfitenyésztőt kell, hogy érdekeljenek, mert azoknak tényleg gyakorlati hasznát veheti. A füzetben a szerző elsősorban leírja a tojás-elvtartás és értékesítés módozatait, a keltetési eljárásokat és a téli csibenevelést, amelyek voltaképpen kívül esnek a baromfi-hízlalás körén, de azzal mégis kapcsolatosak. Ismerteti ezután a baromfi-hízlalást és a tömögépeket, kereskedelmi forgalom részére a baromfi-

ölést, kopasztást és csomagolást, a kappanozást, a lúd-, kacsa- és pulykahízlalást és értékesítését, a toll- és egyéb melléktermények feldolgozását és értékesítését. Végül pedig a termelés szervezéséről mond igen meg-
szívlelendő dolgokat, amelyeket a baromfitenyésztő közönség figyelmébe ajánljuk.

22. ábra. Kappanozás közben.

AZ OKSZERŰ BAROMFITENYÉSZTÉS

Írta: **KÖVY JÓZSEF**
a gödöllői baromfitenyésztőtelep vezetője

132 ábrával
Vászonba kötve 5 K

E könyv szerzője eddigi munkássága révén országosan ismert szakértő, aki a gyakorlat levegőjében él és a gyakorlati élet számára dolgozott. A könyv ábráit túlnyomórészt maga a szerző tervezte és rajzolta azzal a lelkesedéssel, hogy a baromfitenyésztés technikájának megértését és elsajátítását a laikus számára is minél egyszerűbben és alaposabban lehetővé tegye. Különös melegséggel és részletességgel tárgyalja a szerző a **mesterséges keltetést**, ami annál fontosabb, mert hiszen tudvalevőleg a baromfikeltetőgép révén a szerény viszonyok közt élő kisember is valóságos nagyüzemet rendezhet be házában. A baromfi pedig oly czikk, amely a mai viszonyok közt a legkönnyebben és legelőnyösebben értékesíthető.

Most jelent meg új kiadásban és új képekkel díszítve:

BAROMFITENYÉSZTÉS

Írta: Hreblay Emil.

I. füzet: ❧ ❧ ❧

A gazdasági baromfitenyésztésre vonatkozó általános tudnivalók.
18 képpel.

II. füzet: ❧ ❧ ❧

Gazdasági baromfifajták tenyésztésének és felnevelésének részletes ismertetése. 18 képpel.

A 2 füzetnek ára 1 kor. Szalay János-féle kendermagos magyar kakas.

Örömmel kell megállapítanunk, hogy a *Köztelek Olcsó Könyvtárában* éppen a baromfitenyésztési füzetekből jelent meg a második kiadás. Ez ugyanis arra utal, hogy egyrészt a baromfitenyésztés köz- és magángazdasági nagy jelentőségét egyre többen ismerik fel, másrészt, hogy a gazdák tudatára jöttek annak, miszerint a jövedelmező baromfitenyésztés folytatásához is szaktudás és olvasottság szükséges. Ezt a két füzetet a második kiadás alkal-

mával részlete-
sebben ismer-
tetnünk és dí-
csérnünk talán
szükségtelen. A
könyv tartal-
mára már kellő
tájékozást és
biztosítékot
nyújt az illusz-
tris szerző neve,
az pedig, hogy
már második ki-
adásban jelent
meg a magyar
könyvpiaczon,
magában elég
dicséret és el-
ismerés.

Fehér magyar pulykák.

Baromfitenyésztési szakkönyvek!

Balassa György: Az okszerű galambtenyésztés. 35 ábrával	4.—
Beiwinkler Vilmos: Fajbaromfitenyésztés. 86 művészi ábrával. Baromfi- ólak részletes tervrajzaival. Az OMGE. kiadása. 1899. Füzve 2.—. Vászonkötésben	3.—
Gáspár József: Baromfitenyésztés. 7. kiadás	—60
Grubiczy Géza: A baromfitenyésztés. 72 ábrával. 2 kötet	3.60
Horváth E. János: Aprójószág. Baromfitenyésztési útmutató	—24
Hreblay Emil: Baromfitenyésztés. I. füzet: A gazdasági baromfi- tenyésztésre vonatkozó általános tudnivalók és a gazd. baromfifajták ismertetése. 18 ábrával. (Köztelek Olcsó Könyvtára. I: 5.)	—50
— Baromfitenyésztés. II. füzet: A gazd. baromfifajták tenyésztésé- nek és felnevelésének részletes ismertetése. 18 ábrával. (Köztelek Olcsó Könyvtára. I: 6.)	—50
— A baromfi hízlalása és a hizott baromfi értékesítése. 2-ik, jav. és bővített kiadás. 50 képpel. Az OMGE. kiadása	1.50
— A baromfitermékek értékesítése	2.—
— Lúd- és kacsatenyésztés. 68 ábrával. 2. bővített kiadás	3.—
— Pulykatenyésztés. 48 ábrával. 2-ik, teljesen átdolgozott kiadás	3.—
— Tyúktenyésztés. 2-ik kiadás	3.—
Kövy József: Az okszerű baromfitenyésztés. 137 ábrával. Kötve	5.—
— Jegyzéknapló baromfitenyésztők részére	3.50
— Mesterséges csibenevelés különös tekintettel a téli nevelésre	—50
Krenedits Ödön: A kisczarda baromfitenyésztése. Ábrákkal	2.—
Krolopp Alfréd: Az aprójószág tartása és nevelése. 16 képpel	2.—
Parthay Géza: A baromfibetegségek. Belgyógyászat és sebészet	3.—
— Gyakorlati baromfitenyésztés. 73 ábrával	3.—
Polonyi Manó: A baromfitenyész és nagyban és kicsinyben, mint biztos kereseti forrás. Telepberendezés és költségvetés tervrajzokkal	1.—
Rodiczky Jenő dr.: Körültekintés a baromfitenyésztés összes ágaiban. Számos ábrával	2.—
Szathmáry Miklós: Egy kis tanulmány Amerika és Európa néhány nyugoti államának baromfitenyésztéséről és kereskedelméről	—80
Vitkai Imre: Néhány szó a baromfitenyésztés és az ezzel való keres- kedelem fejlesztéséhez	—30
Winkler János: Baromfihízlalás és értékesítés. 28 ábrával. (Köztelek Olcsó Könyvtára II: 9.)	—50
— Baromfiólak és baromfitenyésztési eszközök	—50
Zsarolyáni Márton Ilka: A baromfiaknak nevelése és járványos beteg- ségeinek sikeres gyógyítása	1.—

KÖZTELEK OLCSÓ KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI: BUDAY BARNA

KIADJA:

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
KÖNYVKIADÓ-VÁLLALATA

Az I. évfolyam füzetei:

1.	Az istállótrágyáról. Irta: Cserhádi Sándor	K —.50
2—3.	A szarvasmarha tenyésztése. 29 ábrával.
Irta: Kovácsy Béla. Kettős tüzet	K 1.—
4.	A gabonafélék termesztése. 10 képpel.
Irta: Grabner Emil	K —.50
5—6.	Baromfitenyésztés. 36 ábrával. Irta: Hreblay
Emil	K 1.—
7.	Adóügyi tanácsadó. Irta: Hollady Nándor	K —.50
8—9.	A jó pinzegazda. 36 ábrával. Irta: Petten-
koffer Sándor	K 1.—
10-11.	A takarmányozás alapvonalai. Irta: Cselkó
István	K 1.—
12.	Milyen gyógynövényeket természetesen a
kiszagda? 14 képpel. Irta: dr. Péter Béla	K —.50

A II. évfolyam füzetei:

1—2.	Az igasló tenyésztése. 43 ábrával. Irta Kis
Mihály	K 1.—
3.	A műtrágyák helyes alkalmazása. Számos
ábrával. Irta: Kerpely Kálmán	K —.50
4.	Sertéstenyésztés. 25 ábrával. Irta: Dorner
Béla	K —.50
5—6.	A kiszagda mezőgazd. gépei. I. füzet. 41
ábrával. Irta: ifj. Sporzon Pál	K 1.—
7.	Kapásnövények termesztése. 21 ábrával.
Irta: Roesler Károly	K —.50
8.	Fejőstehenek takarmányozása és borju-
felnevelés. Irta: Cselkó István	K —.50
9.	Baromfi hizlalás és értékesítés. Számos ábrá-
val. Irta: Winkler János	K —.50
10.	Állattenyésztési tanácsadó. Irta: Matlasz-
kovszki Tádé	K —.50
11-12.	A kiszagda mezőgazd. gépei. II. füzet.
33 ábrával. Irta: ifj. Sporzon Pál	K 1.—

Megrendelhetők a

"PÁTRIA" R.-T. GAZDASÁGI SZAKKÖNYVKERESKEDÉSÉBEN
BUDAPEST, IX. kerület, Üllői-út 25. szám. (Köztelek.)

KÖZTELEK OLCSÓ KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI: BUDAY BARNA

KIADJA:

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET
KÖNYVKIADÓ-VÁLLALATA

A III. évfolyam füzetei:

1. A méhészet vezérfonala. 33 ábrával. Írta: dr. Rodiczky Jenő	K —.50
2. Marha-, juh- és sertéshizlalás. Írta: Cselkő István	K —.50
3. A gazda mint üzletember. Írta: dr. Seyfried Károly	K —.50
4—5. Első segélynyújtás az állatok megbetegedéseinél. 34 ábrával. Írta: Lukács Aladár	K 1.—
6. A kisgazda kecsketenyésztése. 50 ábrával. Írta: dr. Rodiczky Jenő	K —.50
7—8. Kisgazdaságok berendezése. Írta: Matlaszkovszky Tádé	K 1.—
9—10. Az erdő, annak művelése, hasznai, védelme és rendezése. 28 ábrával. Írta: Földes János	K 1.—
11—12. Kisgazdaságok számvitele. Írta: Matlaszkovszky Tádé	K 1.—
-
-

A IV. évfolyam füzetei:

1—2. Szőlőművelés. 58 képpel. Írta: Fend Károly	K 1.—
3. A tejgazdaság dióhéjban. Számos ábrával. Írta: Ujhelyi Imre	K —.50
4—5. A len és kender termesztése és ki-dolgozása. Sok képpel. Írta: Füredy Lajos	K 1.—
6. A kósárfűz termesztése. 26 ábrával. Írta: Wickl Gyula	K —.50
7. Baromfiólak és baromfitenyésztési esz-közök. Sok ábrával. Írta: Winkler János	K —.50
8. A pata ápolása. Sok képpel. Írta: Zimmermann Ágoston dr.	K —.50
9—10. A gyümölcskert védelme az élősködők ellen. 24 ábrával. Írta: Jablonowski József	K 1.—
-
-

Megrendelhetők a

“PÁTRIA” R.-T. GAZDASÁGI SZAKKÖNYVKERESKEDÉSÉBEN
BUDAPEST, IX. Kerület, Üllői-út 25. szám. (Köztelek.)